

ת"פ (באר שבע) 48149-10-19 - מדינת ישראל ע"י נ' יובל מרדכי כאהן - בעצמו

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

ת"פ 48149-10-19

לפני כב' השופט יובל ליבדרו

מדינת ישראל ע"י ב"כ עוה"ד

המאשימה

נגד

הנאשמים

יובל מרדכי כאהן - בעצמו
ע"י ב"כ עו"ד אורי קורב וסיון רוסו
אביב מרדכי ברדיצ'ב - בעצמו
ע"י ב"כ עו"ד ציון אמיר

גזר דין

פתח דבר

ביום 26.04.2018, יא באייר תשע"ח, אירע אסון. אסון נחל צפית.

אגם לוי ז"ל, אילן בר שלום ז"ל, אלה אור ז"ל, גלי בללי ז"ל, יעל סדן ז"ל, מעיין ברהום ז"ל, עדי רענן ז"ל, צור אלפי ז"ל, רומי כהן ז"ל ושני שמיר ז"ל, יצאו עם עוד חניכים ומדריכים נוספים לטיול גיבוש של מכינת בני ציון בנחל צפית, ואולם הם לא שבו מהטיול ולא ישובו עוד.

בהכרעת הדין שניתנה בתיק נקבע כי ברשלנותם גרמו הנאשמים למותם ואף לחבלה לשניים נוספים. שאלת עונשם של הנאשמים היא שעומדת עתה על הפרק.

מבוא

1. הנאשמים הורשעו לאחר ניהול הליך הוכחות בעשר עבירות של גרימת מוות ברשלנות ובעבירה של חבלה ברשלנות, עבירות לפי סעיפים 304 ו-341 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין").

2. כתב האישום ייחס לנאשם 1 (להלן: "יובל" או "נאשם 1"), ולאביב (להלן: "אביב" או "נאשם 2") (להלן: "הנאשמים") עשר עבירות של המתה בקלות דעת ושתי עבירות של חבלה חמורה. נטען כי הנאשמים גרמו במעשיהם ובמחדליהם למותם של עשרת המנוחים ולחבלה חמורה של שניים מן המועמדים לגיוס, וזאת בקלות דעת, כאשר הם נוטלים סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת

התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנוע אותן.

הכרעת הדין

3. בהכרעת הדין ישנו פרק שלם שבו נקבעו הממצאים העובדתיים. פרק זה הוא ארוך ומפנה לפרקים נוספים ("סקירה טלגרפית" ו-"בקעת המחלוקת" בו יש תת פרק שמתייחס לעובדות שאינן שנויות במחלוקת). בשל היקפו של פרק הממצאים העובדתיים; בהינתן שפרק זה אימץ את עיקרי עובדות כתב האישום, שהוא כשלעצמו אוזן 23 עמודים, ובכדי לא להאריך יתר על המידה את גזר הדין, יוצג להלן סיפור האירוע כפי שנקבע בהכרעת הדין באופן כללי ובתמצית בלבד.

גזר הדין נשען על פרק הממצאים העובדתיים (וההפניות לפרקים הנוספים הנ"ל) כפי שאלה נקבעו בהכרעת הדין (פסקאות 322-323 להכרעת הדין, עמ' 429-420), והמבקש להרחיב מופנה לפרק זה.

ממצאי הכרעת הדין, שאימצה כאמור את עיקרי כתב האישום שהוגש כנגד הנאשמים, עולה כי במועד הרלוונטי לכתב האישום יובל שימש כראש מכינת "בני ציון" והיה מנהלו הישיר של אביב, ששימש כמנהל התכנית החינוכית של שלוחת המכינה בתל אביב ואשר הוביל את טיול הגיבוש. בשל תפקידם נשאו הנאשמים באחריות ישירה ומלאה לשלומם ובטיחותם של החניכים והמועמדים לגיוס למכינה, בכל פעילות הקשורה למכינה, לרבות במהלך טיולי חוץ.

כחלק מגיבוש והכנת המועמדים החדשים למכינה תוכנן טיול בן יומיים אשר עתיד היה להתקיים בין הימים רביעי לשישי בתאריכים 25.4.2018 - 27.04.2018 בנחל צאלים (להלן: "הטיול"). לקראת הטיול, נעשו הכנות מקדימות רבות וזאת בעיקר בשל תחזיות מזג האוויר והתרעות לשיטפונות שפורסמו ביחס למועד הטיול. נוכח התרעות אלו, נועם דור ששימשה כמדריכה בשלוחת המכינה בתל אביב וכחפ"ק בטיול (להלן: "נועם") ושלל גורמים נוספים בתוך המכינה ומחוצה לה הביעו חשש לצאת לטיול המדובר. בשלב מסוים נועם אף הודיעה על ביטול הטיול אך חזרה בה נוכח תגובת יובל אשר דחף והטיל את מלוא כובד משקלו באמצעות התכתבויות, ישיבות והתייעצויות על מנת לקיים את הטיול תוך שהוא מפרט את מאפייני השיטה שבה יש לטייל בעת שיטפונות ואת האמצעים שיעמדו לרשות הצוות על מנת ליישם שיטה זו ולטייל באופן בטוח. לצורך הטיול צוידו המטיילים בטלפון לווייני והמכינה שכרה את שירותיה של חברת מטאוסק, למתן שירותי חיזוי ונעזרה בשירותיו של אלמוג לאופר (להלן: "לאופר"), בוגר המכינה ששימש באותה עת בתפקיד של חזאי בחיל האוויר.

היציאה לטיול

ביום רביעי (25.4.2018) בשעה 16:44, יום היציאה לטיול, דיווחה נועם כי ההגעה לאזור נחל צאלים סגורה בשל סגירת כביש 90 נוכח ירידת גשמים באזור. אביב שנסע לכוון נחל צאלים ברכבו הפרטי ערך התייעצויות לגבי שינוי מקום הלינה המתוכנן של הקבוצה ולבסוף הוחלט שהקבוצה תישן ב"מכלאות הגמלים" שבעין תמר, ואביב עדכן את יובל באשר למקום הלינה החדש.

לאחר השעה 21:00, האוטובוס שיצא מירושלים ובו המועמדים וחלק מהחניכים הגיע לחניון מכלאות הגמלים. לאחר הגעתם נועם ואביב דנו במסלולים חלופיים אפשריים של הטיול שתוכנן למחרת והגיעו למסקנה כי אחת האפשרויות המתאימות היא טיול בנחל תמר ובנחל צפית.

בשעה 21:44, בהמלצת אביה, צביקה דור ששימש בעצמו באותה עת כסגן מפקד יחידת חילוץ ערבה (להלן: "צביקה"), התקיימה שיחה טלפונית בין נועם לבין הראל בן שחר, ששימש באותה עת כמנהל מרחב ערבה של רשות הטבע והגנים (להלן: "הראל"), שיחה לה האזין אביב, במסגרתה שאלה נועם את הראל לגבי אפשרות טיול בנחל תמר ובנחל צפית למחרת, וזה השיב לה כי ישנה סכנה לטייל בנחלי האזור ובכללם בנחל צפית כשגשום (להלן: "השיחה הראשונה עם הראל"). עם זאת בהכרעת הדין נקבע כי נותר ספק סביר האם אכן הראל אמר לנועם בשיחה זו שאם תרד טיפה של גשם עליהם לצאת מהנחל. עוד נקבע כי נותר ספק סביר המלמד על כך שאביב ונועם הבינו מהראל שהסיכון מפני שיטפון בנחל צפית הוא נמוך, כאשר אביב הבין שמדובר בנחל שלא אמור לשטוף.

כשעה לאחר השיחה הראשונה עם הראל התקיימה שיחת טלפון בין אביב ליובל (להלן: "השיחה בין אביב ליובל"), שעסקה בתכנית הקבוצה ליום המחרת. תוכנה המדויק של השיחה אינו ידוע ובהכרעת הדין נקבע כי נותר ספק סביר האם במהלך שיחה זו אביב עדכן את יובל בדבר התכנון לקיים את הטיול למחרת בנחל תמר ובנחל צפית. עוד נקבע, כי ספק זה פועל לשני הכיוונים. הוזה אומר, ההנחה בעניינו של אביב היא שהוא עדכן את יובל על אודות כך שהקבוצה צפויה לטייל בנחל תמר ובנחל צפית למחרת היום, וההנחה בעניינו של יובל היא שאביב לא עדכן אותו על אודות כך.

יום האסון

ביום חמישי (26.04.2018) בשעה 07:23 שלח אביב הודעה בקבוצת ה"ווטסאפ" (להלן: "הקבוצה") "בוקר טוב עבר עלינו לילה שקט וטוב. מתוכננים לטייל היום את נחל צפית ונחל תמר. במקביל עם חצי און עם מטאו טק ואלמוג לאופר התותח לגבי התפתחות היום". בהכרעת הדין נקבע כי יובל צפה בהודעה זו בחלוף כחצי שעה. כן נקבע כי נותר ספק סביר ביחס לשאלה האם יובל הפנים את תוכן הודעות אביב כבר בשעה שבה צפה בהודעות. בהמשך נקבע כי יובל היה מודע לכך שהקבוצה צפויה לטייל בנחל תמר ובנחל צפית רק בשעה 11:25, של יום האסון עת ראה תמונות שאביב שלח בקבוצה בהן נראית הקבוצה מטיילת. כן נקבע כי באופן מהותי יובל היה מנותק מהקבוצה ומתוכניתה כ-13 שעות, כשהפעם הראשונה שהוא שוחח עם אביב שכאמור הוביל את הטיול בשטח מאז השיחה שערכו בלילה שלפני האסון

הייתה רק לאחר האסון.

בהכרעת הדין נקבע כי בחינת התנהלות יובל ביום האסון מלמדת על כך שהוא נעלם ונאלם, שהוא לא הגיב כפי שמצופה ממנהל מכינה להגיב אף לשיטתו של יובל כפי שזו באה בעדותו בבית המשפט; שהוא לא הצליח להפנים הודעה פשוטה שאביב שלח כבר בבוקר יום האסון על אודות כך שהקבוצה צפויה לטייל בנחל תמר ובנחל צפית; שהוא לא ערך כל בירור רלוונטי על אודות תכנית הקבוצה כשנודע לו בשעה 11:25 שהיא מטיילת בנחל (פרט לשליחת הודעה האם הם מאופסים על גשמים ושיטפונות צפויים); שהוא כשל מלזהות את הסכנה ביחס להמשך הטיול בנחל תמר ובנחל צפית גם לאחר שקיבל הודעה מנועם בשעה 11:31 על אודות כך שאמור להתחיל טפטוף בשעה 12:00, ופעם נוספת ב-15:00 ושהקבוצה אמורה לצאת מהנחל תוך שעתיים שלוש, למרות שידע מה הסכנה הטמונה בכך; שהוא לא חדל את הקבוצה ולמצער לא ערך כל בירור היכן היא נמצאת גם בשעה 12:38, כשנועם שלחה בקבוצה הודעה שהתחיל לרדת גשם במכתש הקטן שהוא האגן של נחל צפית, ושהם תוך פחות משעה מחוץ לנחל ושעליהם יורד טפטוף קל וזאת חרף ההנחיות שהוא עצמו הנחה למנוע התנהלות שכזו; שבכל אותן שעות, חרף האסקלציה במידע שהגיע אליו, הוא לא עזב את הישיבה שבה נכח, לא עקב בקפידה ובדריכות אחר התנהלות הקבוצה, לא הרים טלפון למאן דהוא, לא ערך בעצמו כל בירור עם גורמי חיזוי, לא פתח מפה ולא ביצע כל פעולה אקטיבית שנדרשה ובעיקר לא יצר קשר עם הקבוצה והסתמך על הנחות בלתי מבוססות לפיהן הקבוצה פועלת בהתאם להנחיות. עוד צוין בהכרעת הדין, כי יובל עצמו העיד במשפט שהתנהלותו באותו שלב לא הייתה תקינה וכן שאם הוא היה עורך את הבירור הנדרש בזמן הנדרש קרוב לוודאי שהוא היה חודל את הטיול והאסון היה נמנע.

בשעה 08:00 בבוקר עמדו בפני אביב שתי תחזיות שונות מהן עלה שאין חשש לגשמים ולשיטפונות, למצער עד שעות אחר הצהריים, וכי למעשה ישנה הטבה בתחזית. אביב התעורר ליום שמשי ולהבנתו היציאה אל הטיול בנחל תמר ובנחל צפית התיישבה עם הנחיית הראל כאמור בשיחה הראשונה עם הראל.

בשעה 09:00 - 09:30 לערך, לאחר התארגנות בוקר, החלה הקבוצה לצעוד מחניון עין תמר לאזור נחל תמר. נועם ושתיים נוספות שהו ברכב החפ"ק שליווה את המטיילים ולא צעדו יחד עמם.

לפני היציאה לטיול ובמהלכו קיים אביב שיחות טלפון והתכתב עם חברת מטאוטק ועם לאופר ביחס למזג האוויר.

לאחר היציאה לטיול, אביב הבין מלאופר כי בשעה 12:00 לערך צפוי טפטוף והתחזקות של הגשמים החל משעה 15:00 אך בהכרעת הדין נקבע כי נותר ספק סביר האם אביב חשש משיטפון בנחל צפית. בשיחה של אביב עם נציג מטאוטק (זאדה) בשעה 08:10 נאמר לו שזה לא יום לטיולים בחוץ והשניים אף שוחחו על גשמים ושיטפונות אך לא באופן ממוקד. נקבע כי נותר ספק סביר מה אביב הבין מהחזאי ביחס לאזור נחל תמר ונחל צפית, כשלא ניתן היה לשלול שלנוכח מכלול התחזיות שקיבל אביב, לרבות ממטאוטק, הוא הבין שגשמים רלוונטיים

יתחילו רק בשעות הצוהריים ואולי אף בשעות הצוהריים המאוחרים.

בשעה 12:00 לערך תוך כדי התנועה בשביל על ציר ההר מכיוון נחל תמר אל כיוון הירידה אל נחל צפית החל לרדת טפטוף של גשם על הקבוצה. השמים הפכו מעוננים וטפטוף זה ירד על הקבוצה לסירוגין גם כאשר הקבוצה החלה לרדת אל ערוץ נחל צפית, כאשר תוך כדי הליכה בנחל צפית הטפטוף התחזק עד שהגיע שיטפון והטפטוף כבר הפך לגשם חזק.

בשעה 12:25 הראל התקשר לנועם ושאל אותה היכן נמצאת הקבוצה (להלן: "השיחה השנייה עם הראל"). נועם השיבה לו כי הם נמצאים באזור הכניסה לנחל צפית או בתחילתו. בתגובה לכך, הראל מסר לה שהקבוצה צריכה לצאת מהנחל מבלי להתעכב ובזריזות, או אמירה בנוסח דומה, אך הוא לא אמר שעל הקבוצה לצאת מהנחל באופן מיידי. נועם שאלה את הראל על אודות האפשרות שהקבוצה תמשיך במסלול בערוץ נחל צפית ותצא ממנו בתוך שעה, ומתשובת הראל נועם הבינה שזה בסדר. נועם הבינה מדברי הראל כי החל לרדת גשם באגן הניקוז של נחל צפית, שהוא על פי הבנתה דאז היה המכתש הקטן.

בסמוך לאחר סיום השיחה השנייה עם הראל, נועם ניסתה להשיג טלפונית את אביב כדי לעדכן אותו, ובחלוף מספר דקות, בשעה 12:34, השניים החלו לשוחח (להלן: "השיחה בין נועם לאביב"). בשיחה נועם מסרה לאביב שהראל התקשר אליה ועדכן אותה שהחל לרדת גשם במכתש הקטן. נועם, שידעה שהקבוצה צריכה להתחיל את המסלול בנחל צפית, לא אומרת לאביב שלא להיכנס לנחל צפית אלא מסבירה לו שלדברי הראל עליהם לעבור את המסלול בנחל צפית בזריזות ומבלי להתעכב והוסיפה שאם הם יצאו מהנחל תוך שעה זה בסדר. אביב מסר לנועם כי בעת הזו יורד עליהם טפטוף קל, כי לאופר מסר לו שהגשם המשמעותי צפוי לרדת רק בשעות אחר הצוהריים וכן שהם צפויים לסיים את המסלול בנחל בתוך פחות משעה. אביב כשל בסברתו זו, שכן הקבוצה נכנסה לערוץ נחל צפית סביב השעה 12:45 והשיטפון פגע בקבוצה בשעה 13:13, כשהקבוצה לא הייתה קרובה לסופו של המסלול בערוץ נחל צפית. בנוסף, אביב לא תזמן "שעה", כלומר לא ידע ממתי יש לו שעה לצאת מהנחל; לא הכיר את אגן נחל צפית, מיקומו והמרחק שלו מהערוץ אליו נכנסו, ואף לא ערך בירור עם איזשהו גורם (מטאוסק, לאופר, יובל, הראל) לאחר שקיבל העדכון מנועם.

חרף כל המידע וההתרעות שקיבל אביב, זה לא חדל את המשך הטיול ולא פעל להוצאת החניכים מערוץ הנחל טרם כניסתם לחלקו המעוקי. תחת זאת, בסמוך לאחר סיום השיחה עם נועם, אביב הנחה את החניכים להמשיך בכניסה לתוך ערוץ הנחל. במועד הנ"ל החניכים נכנסו לתוך ערוץ נחל צפית והחלו לצעוד בו. בשלב מסוים, עקב היצרות תוואי הנחל, החניכים הלכו בו בתור אורכי. תוך כדי הצעידה, החניכים הגיעו לקטע בו תוואי הנחל היה צר ומעוקי כאשר סביבם קירות סלעיים בגובה מספר מטרים.

בשעה 13:13 השיטפון פגע בקבוצה. כתוצאה מכך, המנוחים מצאו את מותם בסמוך לאחר מכן. בנוסף, המועמד למכינה רון חכים אובחן כסובל מחבלות בכל חלקי גופו עם שבר ברגל שמאל ואושפז בבית חולים במשך 3 ימים והמועמדת לגיוס שרה קורץ אובחנה כסובלת מחבלות קהות ממושטות על-פני הגוף ואושפזה בבית חולים למשך 11 ימים.

יתר החניכים והמועמדים לגיוס אשר הצליחו לתפוס מחסה בטרם הגעת השיטפון חולצו על-ידי כוחות ההצלה אשר לשם כך אף הסתייעו במסוקי חילוץ.

4. במסגרת הכרעת הדין קבעתי ביחס לשני הנאשמים כי לא הוכח כדבעי קיומו של היסוד הנפשי הנדרש בעבירות המתה בקלות דעת וחבלה חמורה, וזאת בכל הקשור למודעות הנאשמים בזמן אמת לסכנה הצפויה לקבוצה בנחל צפית ולאפשרות גרימת מותם של המנוחים או לחבלתם כתוצאה מפגיעת שיטפון במהלך הטיול. לאחר שנבחנה האפשרות להרשיעם בעבירה חלופית בהתאם לסעיף 184 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב - 1982 (להלן: "החסד"פ") מצאתי כאמור להרשיעם בעשר עבירות של גרימת מוות ברשלנות ובעבירה אחת של חבלה ברשלנות.

5. בפסקה 335 להכרעת הדין נקבע כי: **"יובל ואביב לא פעלו במיומנות סבירה ובזהירות סבירה.** זאת וודאי בשלב שבו כבר ידעו שיש החמרה במזג האוויר, כשידעו שעל הקבוצה יורד גשם וכשידעו שיש סיכוי שנחל צפית ישטוף (אביב) או שיורד גשם באגן הניקוז שלו (יובל).

יובל ואביב לא פעלו כ'בעלי מקצוע סבירים'. לא פעלו הם כמדריך וכמנהל חינוכי סביר וכמנהל מכינה סביר. ארגון והובלת טיול של עשרות אנשים, בנחל, באזור שלגביו יש התרעות על שיטפונות, הצריך היערכות בטיחותית מתאימה הכוללת נקיטת זהירות מיוחדת, ליווי ומעקב קפדני, על-ידי גורם בכיר (יובל) שידע לשאול השאלות וידע לעצור הקבוצה מבעוד מועד. הדברים נכונים ביתר שאת לגבי השעה שקדמה לכניסה לערוץ נחל צפית. שעה שבה התקבלה ההתרעה של הראל, התרעה שאביב ויובל נחשפו אליה דרך נועם...

מנהל מכינה סביר לא יכול שלא לדעת היכן קבוצה של מכינה מטיילת ולא יכול שלא לעמוד בקשר ישיר ורציף עם מובילי הקבוצה. זאת, בפרט לאחר שבוע סוער וחריג ביותר, בפרט לאחר שהתחזיות כבר התגשמו ונודע לו שיש נפגעים כתוצאה מהשיטפונות באותם אזורים, בפרט לאחר שהמסלול המתוכנן של הקבוצה בוטל בשל תנאי מזג האוויר... בפרט כשלא תוכנן מבעוד מועד מסלול חלופי שרלוונטי למקום הלינה החדש ובפרט כשהקבוצה נותרה באותו אזור מועד לפורענות בשל תנאי מזג האוויר... כפועל יוצא מהתנתקותו, יובל גם לא תיחקר את אביב או את נועם, ולא וודא איתם כמצופה מראש המכינה שהם מקיימים את הנחיות הבטיחות וכיוצ"ב.

מנהל מכינה לא יכול להסתפק בשמירה על קשר באופן פאסיבי באמצעות קבוצת וואטסאפ במהלך כל יום הטיול במצב שכזה. עליו לשוחח ישירות עם מוביל הטיול, ואם לא ניתן, אז עם החפ"ק, להתעדכן באופן יזום, לשאול, לברר, לייעץ ובמקרה הנדרש להחליט. מנהל מכינה סביר לא יכול להיכשל להבין תוכן של הודעות פשוטות שנשלחות בהודעת וואטסאפ בדבר תכנון פעילות של קבוצה במכונה.

על אביב כמוביל הטיול היה ליזום קשר עם יובל ולהתייעץ איתו לאחר שקיבל ההתרעות (התחזית

השנייה של לאופר, אמירת זאדה שזה לא יום לטיול בחוץ, התרעת הראל אותה קיבל בשיחה (בין נועם לאביב). על אביב היה לערוך בדיקות קפדניות ביותר, וודאי לפני הכניסה לערוץ נחל צפית משקיבל התרעת הראל. זאת לא רק עם יובל אלא גם עם מטאוסק, לאופר והראל במישרין. כך לא מתנהל מוביל טיול שהוא גם מנהל חינוכי במכינה סביר".

6. בהכרעת הדין נקבע עוד כי יובל ואביב נטלו סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה.

בעניינו של **יובל** צוין, כי הקביעה שהוא נטל סיכון בלתי סביר לא התבססה על התעקשותו להוציא את הטיול במועדו באזור שאליו תוכנן מלכתחילה כי אם אך על התנהלותו החל מהלילה שקדם לטיול וזאת לנוכח עמדת המאשימה בנדון. זאת, אף שהתעקשות יובל להוציא את הטיול במועדו היא רלוונטית לטעמי במספר הקשרים אחרים, לרבות לבחינת נסיבות הקשורות בביצוע העבירות ובחינת מידת אשמו של אביב, כפי שעוד יפורט להלן.

מכל מקום, ביחס להתרשלות יובל (תוך התייחסות כללית לשאלות שעלו ביחס לשני הנאשמים) נקבע בפסקאות 362-365 להכרעת הדין כי: "יובל כאמור ניתק באופן מהותי מגע מהמכינה מהלילה שלפני, לאחר סיום השיחה בין אביב ויובל ועד לצוהרי יום האסון כאשר נחשף לתמונות שאביב שלח בקבוצה. בניגוד למצופה ממנהל מכינה, יובל לא ערך בירור קפדני וברור עם אביב במהלך השיחה בין אביב ליובל בלילה שלפני האסון על אודות תכניות הקבוצה למחרת היום. יובל כלל לא הכיר את הלוח"ז שתוכנן על-ידי הקבוצה עוד בלילה שלפני. באופן מהותי יובל היה מנותק מהקבוצה ולא ידע ברחל בתך הקטנה מה זו הולכת לעשות ביום האסון, אף שקיימות אינדיקציות שיובל ידע שהקבוצה מתכוונת לעשות טיול (ונתן זה הוא לא הכרחי וקריטי למסקנתי). התנהלות כזו של ראש מכינה היא בלתי סבירה ולא מקובלת, ויש בה משום נטילת סיכון בלתי סביר שהקבוצה תחליט לטייל בנחלי האזור ותיפגע משיטפון במהלך טיול שכזה. זאת, בהינתן השבוע החרגי והקיצוני מבחינת מזג האוויר, בהינתן כך שהקבוצה שהתה באזור שהיה בלב הסערה תרתי משמע..."

לא זו אף זו, מהראיות עלה כי יובל לא יצר קשר ישיר עם אביב מוביל הטיול ואף לא עם נועם שהייתה בחפ"ק של הטיול לאורך כל יום האסון. הכוונה היא לקשר של שיחה ממש ולא לכתיבת הודעה בקבוצה. אף נתון זה הוא בלתי סביר בנסיבות העניין ויש בו משום נטילת סיכון בלתי סביר. העובדה שבמכינה היה נהוג להתכתב בקבוצות לא מסירה אחריות מיובל שהיה עליו לעמוד בקשר ישיר ורציף עם מנהלי הקבוצה ולקבל דיווח היכן הם, מה הם עושים, מה מצב מזג האוויר וכיוצ"ב...

אף התנהלות יובל במהלך יום האסון עצמו, כאשר כבר נודע לו שהקבוצה מטיילת בנחל, זה בחר כאמור להעלים ולהיאלם. יובל לא יצר קשר ישיר באופן יזום, לא שואל, לא מברר, לא עוקב באופן רציף ותכוף אחר הקבוצה. טענת יובל על אודות כך שהוא לא הכיר את הנחלים ועל אודות כך שהוא חשש לקבל החלטה שאך תרע את מצבה של הקבוצה לא יכולה להישמע.

מנהל מכינה מן הישוב אשר הזדעזע מתמונות אשר לימדו על כך שהקבוצה נמצאת בנחלים (כפי

שיובל העיד על עצמו), בשבוע שכזה, מתפנה על אתר מכל עיסוקיו ועושה כל שביכולתו לקבל את מירב המידע הרלוונטי, להתעדכן, לעקוב, לייעץ ולוודא שאסון לא יקרה. מנהל מכינה מן הישוב היה מברר היכן נמצאת הקבוצה, היה בודק מהם מאפייני הנחלים שבהם עוברת הקבוצה, היה יוצר קשר עם גורמי חיזוי, בודק המכ"ם והיה מקבל החלטה לעצור את הקבוצה טרם זו נכנסת לערוץ נחל צפית.

תחת זאת יובל יצא מתוך הנחה שהקבוצה פועלת בהתאם להנחיות שנתן במהלך השבוע, לא מתערב, לא שואל ולא עוצר הטיול. הנחה זו של יובל תלויה על בלימה משהופתע לגלות שהקבוצה מטיילת בנחלים בניגוד למה שהבין, ומשקיבל מידע בקבוצה על כך שהטיול לא מתנהל על-פי ההנחיות, קרי שעל הקבוצה יורד גשם ושהחל לרדת גשם באגן נחל צפית וחרף זאת הם ממשיכים בטיול בנחל צפית. לא בכדי יובל חזר בעדותו פעם אחר פעם על כך שהוא טעה ושגה כאשר לא בירר את אשר היה עליו לברר...

מחדלו של יובל מלהתעניין, לברר, ליזום, להעיר ולחדול אף יצרו מצג שווא (רשלני) כלפי אביב לפיו המשך הטיול בנחל תמר ובנחל צפית הוא על דעתו (של יובל) ואין איתו בעיה, שכן אביב יודע שיובל מתערב היכן שהוא מזהה סכנה ובעיה, כפי שמצא לעשות ביחס לנחל צאלים ולנחל צין, ואם יובל לא העיר כל הערה ביחס לטיול בנחל תמר ולנחל צפית, אזי שאין כל בעיה וסכנה בטיול בנחלים אלה...

מחדלו של יובל מלברר הפרטים ולפעול מתעצמים לנוכח כך שהוא לא הכיר את מסלול הטיול של הקבוצה ולא הכיר את נחל תמר ונחל צפית על מאפייניהם. חוסר מידע זה של יובל דווקא מגביר החובה שהייתה על יובל לערוך בירור בכדי לקבל תמונה מלאה יותר של מצב הקבוצה והסכנות הנשקפות לה, וכפועל יוצא מגביר את הסיכון שנטל על עצמו יובל לקרות התוצאה...

כפי שכבר צוין, חדלונו של יובל לברר הפרטים זועק גם בהינתן לוח הזמנים שמלמד שבקלות ניתן היה למנוע האסון...

חובת מנהל מכינה לדעת היכן קבוצה מהמכינה נמצאת, מה היא עושה, מה הסיכונים הכרוכים בפעילותה היא לא תולדה של תוצאת האסון אלא בגדר דבר בסיסי הכרוך באחריותו של מנהל מכינה לחיי חניכי המכינה, מדריכה והמועמדים למכינה הנוטלים חלק בפעולותיה. זאת, מכח קל וחומר בפעילות שטח ובן בנו של קל וחומר בשבוע סוער שכזה ותחת העדכונים שהתקבלו במהלך יום הטיול...

חובות אלו של מנהל מכינה נגזרות בראש ובראשונה מאחריותו לחיי אדם, אין ביישומן כדי להוביל להשקעות של תשומות מיוחדות (שיחת טלפון, עיון במפה, עיון במרשתת באמצעות טלפון ואף "חלילה" ירידה לשטח עם הקבוצה) וככלל הן גוברות על כל שיקול אחר.

אכן, יובל עצמו לא הכניס פיזית את הקבוצה אל תוך ערוץ נחל צפית כמו אביב, אך ניתן לומר שבמחדליו שתוארו לעיל, הוא אישר את הכניסה לתוך הנחל, וגם בכך נטל הוא סיכון בלתי סביר לקרות התוצאה...

אלא שפעולת הנאשם העומד לדין לא נבחנת כאמור רק אל מול חשיבות הערך הגלום באותה פעולה אלא גם אל מול גודל הסכנה הכרוכה באותה פעולה...

גודל הסכנה בענייננו נגזר מטיב הפגיעה שעלול להיגרם כתוצאה מפגיעת שיטפון, היינו לא מדובר בחשש לפגיעה ברכוש או לפגיעה קלה בגוף אדם אלא לפגיעה קטלנית בחיי אדם.

זו אף זו, גודל הסכנה קשור גם בכך שמדובר היה בקבוצה שטיילה, היינו הסכנה היא לגרימת מותם של רבים, כפי שלצערנו אירע באירוע...

מידת ההסתברות של התממשות הסכנה בנסיבות ענייננו הייתה לא מבוטלת. זאת, בוודאי מעת שנודע כי החל לרדת גשם באגן הניקוז של הנחל שבו טיילה הקבוצה ומעת שנודע כי גשם יורד גם על חברי הקבוצה. הסתברות התממשות הסכנה קשורה גם במאפייניו של הנחל אשר נמצא באזור גיאוגרפי מועד לשיטפונות ואשר כולל קטע מעוקי אשר יקשה על חברי הקבוצה להימלט מפני שיטפון שיגיע.

העובדה שענייני יובל ואביב טחו מראות הסכנה אינה שוללת הטענה שלא מדובר היה בסכנה בעלת הסתברות התממשות בלתי מבוטלת במישור האובייקטיבי.

אף אם לטיולים בארץ, ודאי של בני נוער, יש חשיבות חינוכית וערכית, התועלת החברתית של טיול בתנאי מזג אוויר שכזה ותחת סכנות שכאלו היא מוטלת בספק ואינה מותאמת לצרכי חיים מקובלים...

לא מדובר בחכמה בדיעבד אלא בסכנות שניתן היה לזהותן בזמן אמת לנוכח המידע שהגיע, ואשר ניתן היה לנטרל אותן בקלות וללא השקעת משאבים חריגים או יוצאי דופן...

אכן, התערבות של גורם חוץ שלא נמצא בשטח עלולה לעיתים להרע את המצב ולא לשפר אותו, אך התעלמות ממידע שמגיע ואשר מלמד על כך שהקבוצה שבשטח פועלת בניגוד להנחיות ומסכנת עצמה, מבלי לבחון את המידע ומבלי לקבל התייחסות מתאימה למידע ולהפרת ההנחיות, היא כשלעצמה טבולה בנטילת סיכון בלתי סביר.

אף את הטענה של יובל שאת הסיכון שניתן לייחס לו יש לבחון לאור הוראות הבטיחות שזה נתן לקבוצה יש לדחות משיוכל כבר הבין, או היה צריך להבין שהוראות הבטיחות שלו לא מתקיימות...יש לזכור בהקשר זה כי יובל כבר הופתע מהתנהלות אביב כאשר הזדעזע לראות את תמונות הקבוצה מטיילת בנחל בניגוד למה שלטענתו תואם עמו. דווקא בשל כך, ודווקא

בשל חוסר היכרותו עם האזור שבו מטיילת הקבוצה הסיכון שהוא נטל, כאשר לא ערך את הברורים הנדרשים וכפועל יוצא לא הנחה את ההנחיות הנדרשות ולא עצר את הטיול, הוא בלתי סביר...

אף אם המכינה הייתה פועלת בהתאם לנהלי הבטיחות שהיא עצמה קבעה לעצמה, וכאמור לא כך היו פני הדברים בענייננו, ואף אם נהגה על-פי המקובל ועל-פי הנהלים של משרד החינוך, לא היה בכך כדי לפטור את מנהל המכינה או המדריך במכינה שמטייל בשטח מלהפעיל שיקול דעת קונקרטי בהתאם לנסיבות שהיו לפניו".

בעניינו של **אביב** נקבע בפסקה 366 להכרעת הדין כי: "**זה נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה**". החלטתי שאביב נטל סיכון בלתי סביר נשענת גם על בסיס הניתוח שנעשה לעיל בעניינו של יובל בהתאמות הנדרשות אך גם על הממצאים העובדתיים הבאים.

אביב כזכור קיבל אזהרה מזאדה שזה לא יום לטיולים או לפעילות בחוץ. אביב קיבל עדכון מלאופר שהתחזית הוחמרה ביחס לתחזית שנתן לו בבוקר היום. למסקנה דומה בדבר החמרת התחזית יכול היה להגיע מהשיחה שערך עם זאדה, ואף במידה מסוימת מהתחזית שקיבל ממטאוסק. אף שהתחזית שקיבל ממטאוסק ביום האסון התייחסה לנחל אחר מזה אשר ביקש אביב בשיחת הטלפון עם זאדה (נחל צאלים), באותה תחזית צוין גם שהיא מתייחסת לכל נחלי האזור. אביב לא ערך בירור עם מטאוסק מה הכוונה בנחלי האזור כמוזכר בתחזית שקיבל, והאם תחזית זו רלוונטית לאזור שבו הוא מתכוון לטייל - אזור עין תמר, נחל תמר ונחל צפית.

אביב לא עדכן את נועם ואת יובל בכלל התחזיות שקיבל ביום האסון, ולא יצר עימם קשר יזום כדי למשל להתייעץ האם נכון להמשיך בטיול אם לאו נוכח השינויים במזג האוויר ובתחזיות אליהן התוודע במהלך יום הטיול.

אביב כזכור יצא לטיול בנחל תמר ובנחל צפית מבלי שהוא ערך טיול הכנה, מבלי שהוא עצמו טייל בנחלים אלה בעבר ומבלי שהכיר את אגני הניקוז של נחלים אלה, מאפייניהם והמרחק שלהם מערוצי הנחלים, והמשיך בטיול למרות שמזג האוויר הפך מעונן ואף החל לרדת גשם על חברי הקבוצה. אביב לא בחר לנצל את ההזדמנות לסטות אל השביל העוקף טרם הירידה לנחל צפית, חרף ההחמרה בהתרעות שקיבל ובמזג האוויר וחרף כך שידע שבתוך הנחל יש קטע מעוקי.

מעבר לכל האמור, אביב לא נמנע מלרדת אל ערוץ נחל צפית גם לאחר שהתקיימה השיחה בין נועם לאביב שלאחריה כבר הבין שיש סיכוי שהנחל ישטוף בניגוד למידע שאחז עד עתה בעקבות השיחה הראשונה עם הראל לפיו מדובר בנחל שלא שוטף. כל זאת, כאשר גשם ולמצער טפטוף של גשם, ממשיך לרדת על הקבוצה, לסירוגין.

אביב לא לקח שולי בטיחות רחבים דיים למקטע של נחל צפית באשר מלכתחילה, בל"ז שגובש בלילה שלפני הטיול, הוקצתה למקטע זה שעת הליכה, ואולם ביום הטיול כבר הובן שהמסלול רטוב נוכח ירידת הגשם, מה שעשוי להאט את קצב ההתקדמות בתוך הערוץ, לא כל שכן באזור הסולמות שלפני הקטע המעוקי, והכל כאשר השיח עם נועם בשיחה שבין נועם לאביב התייחס אף הוא לשעת הליכה.

בנוסף אביב לא ערך בירור מעמיק עם נועם או עם הראל מתי בדיוק החל לרדת גשם ובכך לתזמן את אותה שעה, ואף לא חזר למטאוטק או ללאופר כדי לבדוק את המידע שקיבל מנועם, לרבות האם הגשם שעליו דיווחה נועם יורד באגן הניקוז של הנחל אליו הוא נכנס.

את התנהלותו זו של אביב שהמשיך בטיול יש לבחון גם לאור החששות שליוו את הטיול לאורך כל השבוע נוכח ההתרעות והתחזיות שהתקבלו, התרעות ותחזיות שגם התממשו ביום שלפני האסון כאשר הקבוצה לא יכלה להגיע אל אזור נחל צאלים בשל השיטפון וכאשר נודע כי השיטפונות כבר גבו קורבנות כאמור בידיעה שהועברה בקבוצה מ-Ynet.

7. לצד כל האמור, בבחינת אחריותם ומידת אשמים של הנאשמים נקבעו גם הדברים הבאים (פסקאות 346-347 להכרעת הדין): "ראשית, יש לשים לב **לאופי ולטיב התנהגות של הנאשמים** - מנהלים במכונה אשר ביקשו לקיים טיול מתוך רצון להגשים מטרות ערכיות וחינוכיות במסגרת שהוכרה על-ידי המדינה. הווה אומר, אין מדובר בתוצאת מוות שנגרמה אגב תקיפה באמצעות סכין או אגב משחק בנשק, פעילויות שמלכתחילה מוגדרות כפעילויות שליליות שהחברה לא מבקשת לעודד אותן...

בענייננו כאמור, **התנהגות הנאשמים היא לא התנהגות אנטי סוציאלית בבסיסה, כאשר בנוסף יש לזכור שבסופו של יום הפגיעה שפגעה במנוחים היא של כוח עליון** - שיטפון ולא חלילה פגיעה שהיא תוצאת מעשה ידיהם של מי מהנאשמים, אף שברי שאין בכוח עליון זה כדי לנתק הקשר הסיבתי של הנאשמים לתוצאה...

נקודת מבט נוספת שיכולה לסייע בסיווג ובבחינת הסיכון שנטלו הנאשמים היא זו הקשורה **בהסתכלות כללית על התנהלותם, לאו דווקא דרך המשקפיים הפליליים- מושגיים.**

יש לזכור כי לאורך כל השבוע הנאשמים תכננו את הטיול לנחל צאלים, בדקו, בחנו, התכוננו, התייעצו עם מומחים כדי לצמצם הסיכון, ובסופו של דבר על דעת עצמם אף ביטלו את הטיול אליו התכוננו לנוכח התפתחויות מזג האוויר. גם בהמשך, ההחלטה לקיים הטיול בנחל תמר ובנחל צפית לא נתקבלה כקפריזה במכונה אלא לאחר התייעצות עם אנשי מקצוע (השיחה הראשונה עם הראל, ההתייעצות של נועם עם צביקה) ולאחר בדיקות והכנות מסוימות שעשו.

הווה אומר, שעל פניו לא מדובר במי אשר התייחסו בקלות דעת, במובנה המילולי ולא דווקא משפטי- מושגי לסיכון, ויכול וניתן לראות בהתנהלות כל אחד מהם כטעות

(גדולה) בשיקול דעת.

נתון נוסף שיש לזכור בהקשר זה הוא שהחלטת הנאשמים לקיים את הטיול בהתאם לשיקול דעתם ותוך התייעצות עם מקורבים מומחים וללא קבלת היתר או ליווי או פיקוח של גורם רשמי דוגמת חדר המצב של משרד החינוך היא תוצאה של חוסר שיתוף פעולה של חדר המצב עם המכינות הקדם צבאיות ובכללן המכינה, ולא תוצאה של החלטה מצד הנאשמים שהחליטו כך על דעת עצמם לקיים טיול ללא קבלת היתר או ליווי או פיקוח של גורם רשמי שניתן להיעזר בו.

שנית, הגם שקבעתי שהתנהגות אביב לא מנתקת את הקשר הסיבתי של יובל לתוצאה, וודאי שהתנהגות יובל לא מנתקת את הקשר הסיבתי של אביב, יש לזכור כי שני אלה מואשמים בעבירה של המתה בקלות דעת שלא בצוותא חדא.

הווה אומר, אף שיובל ואביב פעלו באותה מסגרת, ואף שיובל ואביב קשורים אחד בשני, ניתן בהחלט לומר כי התנהלות כל אחד מהשניים והאשם של כל אחד מהשניים פוגמים במידה מה במידת האשם של האחר.

כך, כפי שנכתב בהרחבה, יובל הוא זה שהתעקש לקיים את הטיול במועד ובאזור שאליה יצאה הקבוצה חרף הפניות הרבות שנעשו אליו בהקשר זה. אכן, אביב לא יזם פנייה ליובל ולא ביקש לבטל את הטיול כפי שנועם עשתה, ואולם אביב השאיר לנועם שיקול דעת בהקשר זה ולא שלל את ביטול הטיול בתחילתו של השבוע. נועם כזכור כבר הודיעה על ביטול הטיול אך חזרה בה לאחר תגובתו של יובל. כזכור אין מחלוקת שאם יובל היה נענה לפניות אליו ומורה על ביטול הטיול זה לא היה מתקיים ולכן ניתן לומר כי אלמלא התעקשותו של יובל לקיים את הטיול אביב לא היה נקלע לאסון. לא למותר לחזור ולהזכיר גם את ההערות הארסיות והציניות של יובל כלפי גורמים שונים במהלך השבוע אשר השפיעו בצורה כזו או אחרת על הגורמים במכינה, ובכלל זאת על אביב אשר ספג "עקיצה" ארסית מיובל שהעיר לו שזה היה "תבוסתני" להעביר את מקום הלינה מהמקום שתוכנן למקום אחר שבו לא צפוי גשם.

לא בכדי המאשימה עצמה ציינה בסיכומיה בכתב "בתחילת השבוע ולנוכח ההתרעות, אביב הסכים עם עמדתה של נועם דור, שמשו ויונתן לוטם כי יש לדחות את הטיול, אך לאחר הישיבה עם הנאשם 1 ביום שני, ולאור חוסר היכולת שלו להביע את עמדתו הנ"ל אל מול הנאשם 1, הוא שינה את עמדתו והסכים להוציא את הטיול כמתוכנן ובמועדו" (עמ' 1676).

על זאת יש להוסיף את שנאמר לעיל, שיובל בשתיקתו ובהיעלמותו גרם לאביב להבין שהטיול הוא על דעתו וכי הוא מאשר אותו ולא מוצא בו פגם.

מן הצד השני, ברי כי לו אביב היה מקפיד לקיים את כל הנחיות יובל ולו היה מקפיד לעדכן את יובל,

אזי שיוכל היה מבטל את הטיול, גם בשלב מאוחר שלו, ובכך היה נמנע האסון.

יצוין, כי גם המאשימה הסכימה בדיון הסיכומים על-פה כי לו אביב היה מקיים את הנחיות יובל היה נמנע האסון, אף שזו ציינה כי אין בכך כדי לנתק את הקשר הסיבתי (פרוט' מיום 15.02.2024, עמ' 699, ש' 18-22).

בעניינו של יובל יש להוסיף, כי הצורך להיזקק לסעיף 309(5) לחוק העונשין לצורך ביסוס הקשר הסיבתי יכול בהיבט מסוים להשליך אף הוא על מידת האשם שלו.

לסיכום עניין זה, ההתנהלות והאשם של כל אחד מהם, הגם שלא מנתקים את הקשר הסיבתי של השני, משליכים הם על בחינת מידת האשם של כל אחד מהם במבט על של האירוע".

תסקירי שירות המבחן

8. מהתסקיר שהוגש בעניינו של **יובל** עולה כי זה כבן 51, נשוי ואב לארבעה ילדים, למד בחינוך הממלכתי הדתי, שירת בצבא כמפקד טנק ובהמשך כקצין מודיעין עד לגיל 24. לאחר שחרורו עבד כמורה וכמחנך במשך 10 שנים במקביל ללימודים אקדמאיים במסלול לדוקטורט והיה פעיל בפעילויות חברתיות וקהילתיות שונות ומגוונות (בין היתר כחוקר במכון הישראלי לדמוקרטיה ורב בארגון "צוהר"). ביחס לשירותו הצבאי צוין, כי קיבל אות הצטיינות על נחישות בחילוף כח פצוע, שירת במילואים כקצין מודיעין וקיבל אות הצטיינות מהרמטכ"ל.

יובל תיאר קשרים קרובים וחמים עם משפחתו הגרעינית ושיתף על מערכת יחסים מורכבת עם הוריו שהובילה לכך שמגיל צעיר הוא קיבל החלטות באופן עצמאי. באשר למשפחתו תיאר יובל את אשתו ואת ילדיו כמשפחה תומכת המתמודדת יחד עם המשבר שהם חווים מאז האסון. יובל מסר כי הוא חש בוושה וכאב על מה שילדיו נאלצים לעבור בעקבות מעשיו.

יובל שיתף כי בחר להשהות את לימודי הדוקטורט לטובת הקמת מכינת "בני ציון" בה שימש כראש מכינה ומנכ"ל העמותה במשך 10 שנים. יובל הוסיף כי במסגרת פעילותו במכינה פעל להטמעת ערכים של דמוקרטיה וצדק. לעניין זה הציג מכתבים רבים מהורים ומבוגרי המכינה המשבחים את תפקודו וכישוריו כאיש חינוך ועל ההשפעה שלו לעיצובם כבני אדם. לאחר האסון יובל התפטר מתפקידו במכינה ובהמשך סיים תואר ראשון במשפטים ועובד במשרד עורכי דין בתפקיד מנהלי.

באשר לעבירות יובל מסר ש"האירוע מתחיל ונגמר בכך שנהרגו 10 ילדים שהיו תחת אחריותו".

כן צוין בתסקיר, כי יובל הכיר בטעויות שעשה וכי הוא מקבל בהבנה את הכרעת הדין ואת החלטת בית המשפט ביחס לטעויות שעשה ולאחריותו באשר לתוצאות הקשות.

יובל שיתף בתחושות הקשות שחש ביחס לאסון הנובעות מאופי הקשרים שלו עם החניכים ועם משפחותיהם ומתחושת אשמה; מסר כי חווה התקף חרדה כשירד לשטח עם היוודע האסון; מסר שהוא חושב באופן יומיומי ואינטנסיבי על האסון, על החניכים ומשפחותיהם, על אחריותו ועל כך שיכול היה למנוע את האסון; חש מותקף וחשוף ומרגיש שאין לו זכות קיום; מסר שהוא החליט להתפטר מתפקידו כמנהל המכינה ולהימנע מלעסוק בחינוך בשל תחושת האשמה שחש. כן הוסיף, כי כתב למשפחות הנפגעות מתוך רצון לפגוש אותם וכי הוא מבין את הזעם המופנה כלפיו ומקבל בהכנעה את הדין ואת העונש הצפוי לו.

שירות המבחן התייחס לטיפול הפרטי שבו השתלב יובל לאחר האסון למשך כחצי שנה, טיפול שחודש לפני כשנה. התרשמות המטפל, כפי שהדברים עלו בשיחה שערך עמו שירות המבחן, היא שיוכל נמצא בתהליך של אבל משמעותי, כי הוא מגלה אכפתיות ואמפטיה ופגיעות, וכי הוא חש תחושה של כאב וכישלון ושבר אישי עמוק.

שירות המבחן התרשם מיובל כאיש חינוך מוערך, מנהיג ובעל יכולות רבות אשר ראה את עצמו כמי שמחנך לערכים של מעורבות, אחריות ונתינה.

לעניין העבירות שירות המבחן התרשם שהגורמים שעמדו בבסיס ביצוע העבירות נבעו בין היתר מקונפליקטים אישיים סביב אופן הפעלת סמכות והרצון להימנע מהתערבות יתר לצורך חיזוק עצמאות הכפופים לו.

עוד התרשם שירות המבחן, כי יובל נמצא בתהליך ארוך ומשמעותי של הכרה בתוצאות בחירתו והתמודדות עם רגשי אשמה ותחושה של אובדן זהות עצמית כאיש חינוך, כי הוא מבין ולוקח כיום אחריות לאסון, כי הוא מתייסר באשר לתוצאותיו הקשות, כי מתחת לעוצמה שהוא מקרין קיימת פגיעות רבה, כי הוא מבטא אמפטיה וכאב באשר להשלכות מעשיו על משפחות הנפגעים וכי ההליך המשפטי מהווה גורם מרתיע ומטלטל עבורו.

שירות המבחן הוסיף כי ליובל כוחות לשיקום תקין וכי הוא הביע רצון להמשיך בעתיד בטיפול בו החל. שירות המבחן העריך כי הסיכון להישנות התנהגות דומה הוא נמוך.

לאחר ששקל את כל האמור ואת חומרת העבירות ותוצאותיהן הטראגיות, המליץ שירות המבחן על ענישה של מאסר בפועל.

9. מהתסקיר שהוגש בעניינו של **אביב** עולה כי זה כבן 33 נשוי ואב ל-3 ילדים, אשתו נמצאת בהריון מתקדם (בדיון הטיעונים לעונש נמסר שאשתו של אביב כבר ילדה), סיים 12 שנות לימוד, היה פעיל חברתי בעבודות התנדבות למען נזקקים בקהילה ושימש כראש מועצת תלמידים, הצטרף למכינת "בני ציון" כחניך, שירת בצבא כקצין בצנחנים, חזר והשתלב בעבודה במכינת "בני ציון"

כמדריך ולאחר מכן כמנהל חינוכי וכיום עובד בארגון "תעסוקה שווה" המספק שרותי הכוונה תעסוקתית לאנשים בעלי נכות. כן נמסר שאביב סיים בהצלחה לימודי תואר ראשון בפסיכולוגיה אך התקשה להשתלב במקום עבודה בעיקר בשל מעורבות של חלק ממשפחות המנוחים שפנו למקומות העבודה וביקשו שלא להעסיקו.

אביב התייחס לקשר שלו עם הוריו ועם המשפחה שבנה והרחיב על אודות הקושי שלו לספר לילדיו הקטנים על אודות האסון ומצבו המשפטי.

אביב הדגיש את החוויה הייחודית שחווה כחניך במכינה שהביאה אותו לחזור ולהשתלב בה כמדריך לאחר שירותו הצבאי מתוך רצון לתרום, מסר כי לאחר ששימש כמדריך במשך שנתיים הוצע לו לשמש כמנהל חינוכי וכי בחודשים שקדמו לאסון היה בחפיפה אבל בעקבות לחצים נכנס לתפקיד אף שחש שאינו בשל לכך ועבד ישירות מול יובל מנהל המכינה. בהמשך תיאר עצמו כטיפוס מרצה שהתקשה להיות אסרטיבי בעיקר אל מול דמויות סמכותיות.

באשר לעבירות נמסר שאביב מכבד את הכרעת הדין (אף שייחס לה אי דיוקים) ומקבל את הקביעה כי התרשל. אביב מסר כי החליט להצטרף לטיול בשל מורכבת מזג האוויר, תיאר כחוסר הלימה את הקפדנות שלו וההכנות המדוקדקות שערך לפני היציאה לטיול אל מול הביטחון שחש בקיומם של תנאים מתאימים לטיול ותפסיתו כי אינו לוקח סיכון, מסר כי הופתע לחלוטין מהופעת השיטפון וכי מבין כיום כי היה עליו לנהוג אחרת, להיות אסרטיבי, לאתגר את החלטות המומחים ולא לקבל אמירות כמחלטות. אביב תאר את התנהלותו באירוע על רקע הקושי שלו להיות אסרטיבי אל מול דמותו הדומיננטית של יובל ולכך שהיה עדיין מתלמד בתפקידו ולכן בחר בדרך האופיינית לו שלא להתעמת מול יובל.

אביב הוסיף, כי לאחר האסון פעל באופן "אוטומטי", וכשהתבררו לו ממדי האסון חש תחושות של חוסר אונים וכאוס שהתבטאו בסימפטומים גופניים האופייניים לסטרס אקוטי; בהמשך חש תחושות שהוא אבוד ובדיכאון, תיאר את חקירות המשטרה כחוויה קשה ומצוקה גדולה; חש כי היה מנוע מלהיות שותף לאבל על החניכים שלו בתקופה בה שהה ב"מעצר בית" והיה במצב רוח ירוד; תאר תחושות שהוא חשוף ומסומן נוכח ההד התקשורת, חש בלחץ תמידי בחיי היומיום בשל החשיפה לצד תחושה של נידוי מהקהילה.

אביב שיתף כי חודש לאחר האסון פנה לטיפול שנמשך כארבעה חודשים, טיפול אליו חזר בחלוף שנתיים למשך שישה חודשים נוספים. הטיפול הראשוני עסק בעיקרו בעיבוד הטראומה. מסיכום טיפול שהוצג לשירות עלה, כי אביב חווה אובדן סביב חניכיו שנספו וכן שהוא ביקש ליצור קשר עם המשפחות ואולי למצוא מחילה.

שירות המבחן העריך כי בבסיס ביצוע העבירות עומדים קושי מסוים בתחושת הביטחון העצמי, ובתחושת מסוגלות ועצמאות, קושי בביטוי אסרטיבי של צרכיו ועמדותיו וחוסר בשלות מספקת להכיל את התפקיד שלקח על עצמו במכינה.

שירות המבחן התרשם מאביב כאדם נורמטיבי שמגיל צעיר עסק בפעילות שמהווה תרומה משמעותית לחברה וזכה בהערכה על פועלו; כי האסון שהתרחש בתחילת חייו האישיים והמקצועיים גרם למשבר עמוק, לאובדן ביטחון ותחושת מסוגלות; כי הוא בעל יכולת להתבוננות פנימית; כי הוא עושה שימוש במנגנונים של הכחשה והשלכה (על יובל) בהתמודדות בשאלת האחריות והתוצאות הקשות של האסון אך לצד זאת הוא חש אמפטיה לקורבנות ולוקח אחריות על האסון ותוצאותיו; כי ההליך המשפטי מטיל עליו מורא ומהווה גורם מרתיע עבורו; וכן שהוא חושש מאופן התמודדות אשתו במידה ויטל עליו עונש של מאסר בפועל.

שירות המבחן העריך כי לאביב כוחות לשיקום ולתפקוד יציב, וכי הסיכון להישנות התנהגות דומה הוא נמוך.

לאחר ששקל את כל האמור ואת חומרת העבירות ותוצאותיהן הטראגיות, המליץ שירות המבחן על ענישה של מאסר בפועל.

ראיות לעונש

10. הצדדים הגישו ראיות רבות לעניין העונש (עשרות מסמכים) והעידו לעונש עדים רבים (כ-25 עדים), עדויות אשר נשמעו במשך יום דיונים שלם. נוכח האמור, וכדי לא להאריך יתר על המידה את גזר הדין, ההתייחסות לראיות ולעדויות השונות תיעשה להלן בתמצות ובראשי פרקים וזאת חרף חשיבות הדברים. אף אם לא יינתן לכל שנאמר ונכתב ביטוי בגזר הדין אבקש להבהיר כי שמעתי בקשב רב את העדים של הצדדים לעניין העונש ועיינתי במסמכים כולם.

11. המאשימה העידה לעונש חלק ממשפחות הנספים כפי שיפורט להלן וצרפה תמונות של הנספים, מסמכים שונים וחוות דעת רפואיות של חלק מהעדים (בהסתייגות של ההגנה באשר לתוכן חוות הדעת). כבר בדיון הודעתי כי הממצאים הרפואיים בחוות הדעת יוותרו חסויים ולא יפורטו במסגרת גזר הדין.

מבין משפחות הנספים העידו לעונש גב' דורית ברהום, אמה של מעיין ברהום ז"ל; מר אייל וגב' אתי בללי הוריה של גלי בללי ז"ל; מר איציק אור אביה של אלה אור ז"ל; מר אריק שמיר, גב' יעל שמיר וגב' מור שמיר, הוריה ואחותה של שני שמיר ז"ל; וגב' רותם ומר אוריאל בר שלום, הוריה של אילן בר שלום ז"ל.

כן צרפה המאשימה את הצהרת נפגע עבירה של גב' יעל כהן, אמה של רומי כהן ז"ל (1/ת); ואת הצהרת נפגע עבירה של מר קובי סדן אביה של יעל סדן ז"ל (ת/ח).

בני המשפחות שהעידו סיפרו בכאב גדול על אודות יקיריהם שנספו באסון.

העדויות, אשר לא הותירו עין יבשה, אפשרו הצצה אל חיי הנספים, אל תחביביהם, פעילותם,

שאיפותיהם, הערכים עליהם גדלו ומחויבותם החברתית. דרך העדויות נחשף בית המשפט במעט אל צעירים מופלאים, כישרוניים, מלאי שמחת חיים, אשר הספיקו לעשות ולתרום לחברה כל כך הרבה בחייהם הקצרים, צעירים אשר בחרו לדחות את גיוסם לצבא לצורך הצטרפות למכינה על מנת להתכונן לשירות משמעותי בצבא ולתרום למדינה ולחברה את המיטב שהם יכולים.

לצד זאת, בני המשפחות תארו את הקשיים איתם הם מתמודדים, את אשר עבר עליהן ביום האסון, את הבשורה המרה שגדעה והחריבה עליהם את עולמם ואת מסע הייסורים שהם עוברים בחיי היומיום ולאורך כל ההליך המשפטי המתמשך.

בני המשפחות ביטאו את תחושות הכעס, חוסר האונים, תחושת האשמה המלווה אותם כהורים ואת התחושה הקשה שמות יקיריהם היה ללא תכלית. כן הוסיפו כי הנאשמים לא ביקשו סליחה ופנו לבית המשפט בבקשה להטיל על הנאשמים עונש חמור הן בשל הצורך להכיר באובדנם והן בשל הצורך בהרתעה כדי שמקרים שכאלה לא יישנו.

טרם אפרט בקצרה את העדויות אבקש לומר מספר דברים בנימה אישית.

מוות של בת או בן הוא אסון שקשה למצוא לו נחמה במיוחד כאשר מדובר בבת או בן צעירים שנמצאים בשיא פריחתם ואשר רק התחילו את חייהם, בפרט בנסיבות קשות אלו.

שמעתי את עדויות בני המשפחות, ראיתי את העיניים הכואבות והכבויות וחשתי בכאבם הגדול אך גם ראיתי את העיניים הנוצצות ואת תחושת הגאווה הגדולה עת סיפרו על יקיריהם ותיארו את פועלם.

עוד אוסיף, כי יש להניח שהעונש שיוטל על הנאשמים לא יממש את תחושת הצדק הסובייקטיבית של בני המשפחות, וספק אם בכוחו של איזשהו עונש לעשות כן. אלא, שבית המשפט מחויב לדין, וכפי שעוד יפורט הדין כולו טבול באיזונים שונים. בית המשפט מקווה שלפחות סגירת פרק זה של ההליך יביא עמו הקלה מסוימת לבני המשפחות.

גב' דורית ברהום אמא של מעיין ברהום ז"ל

אמא של מעיין סיפרה כי מעיין הייתה ילדתה היחידה, הצעירה מבין הנספים (17 וחמישה חודשים), כי היא למדה תיאטרון ומחול, הייתה מדריכה ורכזת בצופים והקדישה את זמנה להתנדבות עם אוכלוסיות חלשות.

בנוסף עמדה גב' ברהום על הפגיעה שנגרמה לה במישורים שונים, על הקושי בהתמודדות היומיומית כתוצאה מהאובדן ועל הליווי וההתמודדות עם ההליך המשפטי. הוגשה בעניינה של האם חוות דעת בה עיינתי ואשר לא מצאתי לפרט על אודותיה מטעמי צנעת הפרט (סומנה **ת/א1**).

גב' ברהום עמדה על אחריותם של הנאשמים לאסון ועל העונש המחמיר שיש להטיל עליהם.

מר אייל וגב' אתי בללי, הוריה של גלי בללי ז"ל

הוריה של גלי הציגו סרטון ובו דברים שנשאה גלי בטקס לחגיגות 100 שנה לעיר גבעתיים כנציגת תנועות הנוער כמי שהתנדבה וריכזה את סניף "כנפיים של קרמבו" בגבעתיים. הוריה סיפרו כי גלי הייתה ילדה מוכשרת, תלמידה מצטיינת, מתנדבת חכמה וטובת לב, מוקפת חברים וכי רק לאחר מותה הבינו כמה מרכזית היא הייתה לסביבתה. אמא של גלי סיפרה כי גלי כתבה שירים והקריאה בדיון שיר המאפיין את פועלה בשם "**אל תקרא לי מלאך**". ספר שירים של גלי ז"ל הוגש וסומן **ת/ב1**. אביה של גלי ז"ל שיתף בתחושה הקשה שהוא חש על כך שלא הצליח לשמור עליה.

הוריה של גלי עמדו על אחריותם של הנאשמים שהתעקשו ביהירות להוציא את הטיול וגרמו לאסון ועל תחושתם והמחשבה הטורדנית כי מותה של גלי היה ללא מטרה.

מר איציק אור, אביה של אלה אור ז"ל

אביה של אלה מסר כי אלה היא בתו השישית והקטנה במשפחתו, כי היא למדה תיאטרון, אהבה לטייל, הצטיינה בלימודיה ובכל אשר עשתה, הייתה מעורבת חברתית והותירה מורשת של אהבה, נתינה, סובלנות וערבות הדדית. אביה של אלה הקרין סרטון ובו דברים שנשאה אלה ברחבת הכותל המערבי לאחר שחזרה ממסע בגיא ההריגה בפולין. בנוסף סיפר על המשבר שחוה, על ההתמודדות הקשה ללא ליווי של גורם חיצוני, על הצורך לחזור לשגרה בשביל שאר ילדיו ועל הפגיעה שנגרמה לו במישורי חייו השונים כתוצאה מהאסון. אביה של אור עמד על האחריות והרשלנות של הנאשמים, על השפל בערך חיי אדם במדינה ועל הצורך להחמיר בעונשם של הנאשמים על מנת להביא להרתעה.

תעודת "מצטיינת משרד החינוך" (לימודית ומעורבות חברתית) של אלה ז"ל ומכתב נלווה של מנכ"לית משרד החינוך הוגשו וסומנו **ת/ג1**.

מר אריק והגב' יעל ומור שמיר, הוריה ואחותה של שני שמיר ז"ל

ההורים והאחות סיפרו כי שני הייתה אחות ובת לתפארת, כי היא הצטיינה בלימודים, הייתה מאורגנת ומסודרת, רקדנית מהממת, שימשה כרכזת פעילים בתנועת הצופים והייתה מוקפת בחברים.

כן סיפרו על רצונה של שני להתנדב למכינה קדם צבאית וזאת חרף החשש שהיה לה, ועל כך שהם עצמם סמכו על המכינה ומנהליה. בני המשפחה הוסיפו וסיפרו על הקשר שקיימו עם שני ביום האסון לנוכח התרעות מזג האוויר.

כן הרחיבו על תחושת האובדן המשפחתי וההתמודדות היומיומית הקשה שלאחריו, לרבות במהלך המשפט הממושך, כמו גם על התרבות וההתנהלות הקלוקלת שהייתה מקובלת במכינה עובר לאסון ובמהלכו, על אחריות הנאשמים לאסון ועל הצורך להטיל עליהם עונש חמור.

הוגשה תעודה רפואית של האם, אשר מטעמי צנעת הפרט לא אפרט את שנכתב בה (סומן **ת/ד1**).

גב' רותם בר שלום ומר אוריאל בר שלום, הוריה של אילן בר שלום ז"ל.

אמה של אילן סיפרה כיצד גילתה שבתה נספתה באסון, שחל ביום הולדתה, סיפרה שחשה שהיא בת מזל על הקשר שהיה לה עם בתה, סיפרה כי אילן ניהלה יומן מגיל צעיר, כי היא אהבה לכתוב סיפורים ושירים והקריאה מתוך דברים שכתבה אילן על עצמה ומתוך דברים שכתבו חניכים של אילן על אילן לאחר מותה.

בהמשך סיפרה על הכאב והנזקים השונים שנגרמו לה במישורים שונים כתוצאה מהאסון (שלא מצאתי לפרטם בשל צנעת הפרט), על תחושות הכעס והאשמה העצמית, על תחושת חוסר המשמעות במותה של בתה, על הפגיעה שחשה בערכים ובמתן אמון בבני אדם, על ההתפרקות המשפחתית ועל הקושי בשמיעת העדויות בהליך המשפטי. עוד הוסיפה, כי רק עונש מרתיע יהווה הכרה בגודל האסון.

אביה של אילן סיפר אף הוא על הקשר המיוחד שלו עם בתו, על שיחות העומק שלהם, על האינטליגנציה הרגשית של אילן, על הדעתנות והחשיבה העצמאית והביקורתית שלה, על ההתמודדות הקשה שלו עם האובדן בעקבות האסון, על הגעגוע, על הכעס כלפי הנאשמים שלא הפגינו כבוד להורים ולילדים שנספו, על גבהות הרוח שהייתה נחלתם של הנאשמים, על החרדות וחוסר הסבלנות שהוא חש.

תעודות הצטיינות, תעודות נוספות ומכתבים בעניינה של אילן (מד"צים עירוניים, נוער תומך בילדים בקהילה); חוות דעת, שיר של האב, דוחות ומסמכים נוספים בעניינם של בני משפחה הוגשו וסומנו כולם **ת/ה1**.

הצהרת נפגעת עבירה של גב' יעל כהן, אמה של רומי כהן ז"ל (ת/ז1)

אמה של רומי תארה את תכונותיה המיוחדות של בתה, את אהבת האדם והיחס החם שהעניקה לכל אחד, את היותה המצפן של הבית, את החריצות, העין הטובה ואת המצינות לצד הצניעות שאפיינו אותה. בהמשך תיארה את השבר שהתחולל בחייה עם מותה של רומי, את הקושי בשחזור הרגעים שהובילו למותה ואת הקושי שהיא חוותה בעת שמיעת העדויות בהליך המשפטי.

אמה של רומי הוסיפה, כי הנאשמים התרשלו ופגעו באמון ההורים שהפקידו בידיהם את היקר מכל והדגישה את הצורך בכך שהם ישלמו את חובם לחברה.

לצד זאת מסרה, כי שום עונש לא יחזיר אליה את בתה וכן שהיא מעדיפה לסלוח ולא לכעוס.

בהמשך מסרה שהיא מאמינה שהנאשמים לא ביקשו את מותם של המנוחים, שהם עשו בחייהם גם מעשים טובים ועזרו לאנשים אחרים ושגם עליהם עוברת תקופה קשה כתוצאה מהאסון.

הצהרת נפגע עבירה של מר קובי סדן, אביה של יעל סדן ז"ל (ת/ח')

אביה של יעל סיפר כי יעל הייתה ילדה מופלאה, דמות מופת שהכניסה אור ושמחה לחייו.

אביה של יעל סיפר על השינוי שחל בחייו בעקבות האסון ועל הפגיעה במישורי חייו השונים שלא מצאתי לפרטם מטעמי צנעת הפרט.

כן התייחס להכרעת הדין שמקילה לדעתו עם הנאשמים, לאחריות הנאשמים, להתעקשותם להוציא את הטיול, ליהירות ולסיכון הבלתי סביר שנטלו במודע תוך דחיית ההתרעות והימנעות מלעצור את הטיול ולהעלמות של יובל ביום האסון.

להצהרה צורף העתק מהודעות וואטסאפ ששלח אביה של יעל לאביב ביום האסון (ת/ח'1).

כאן המקום לציין, כי הגם שבני המשפחות של צור אלפי ז"ל, עדי רענן ז"ל ואגם לוי ז"ל לא העידו או הגישו הצהרת נפגע עבירה, אין בליבי כל ספק כי גם שלושת צעירים אלה היו מוכשרים, אהובים, מוצלחים, מלאי שאיפות ורוח התנדבות.

12. ב"כ הנאשמים העידו עדי אופי- חברים ובני משפחה של הנאשמים וצרפו מסמכים רבים. כאמור, בשל היקף החומר אביא את הדברים העיקריים העולים מהעדויות ומהמסמכים אך בתמצית.

13. ב"כ יובל העיד לעונש אתגב' חגית כאהן, אשתו של יובל; מר חנן כאהן, בנו של יובל וגב' גילי כאהן, בתו של יובל; את מר שמריהו בן פזי ראש מכינת אדרת; את מר מיטב דגן, מרצה במכינת בני ציון; את ד"ר מיכה גודמן איש חינוך וחבר ילדות של יובל; אתמר אביעד פרידמן, ראש מנהלת תקומה שלימד תנ"ך במכינת בני ציון; את מר משה טור-פז, חבר כנסת, ראש מנהל חינוך לשעבר בירושלים וחבר ילדות של יובל; את ד"ר שרגא בר-און, סגן נשיא מכון הרטמן ומי שלימד וחינך כיתה לצד יובל; את מר גבי ברששת, מתנדב ביחידת חילוץ, שכן של יובל ומי שבנו היה חניך במכינה; את מר מור ברוש, מי ששירת עם יובל במילואים; את מר יותם ברום, תלמיד עבר של יובל בתיכון בו למד; ואת גב' קרן ר' דניאל, מי שהייתה חניכה במכינת בני ציון.

מהעדויות על אופיו וכישוריו של יובל עלתה תמונה של אדם ערכי, רציני, חרוץ, יסודי, יזם, איש חינוך מסור ובעל תחושת שליחות גבוהה ומחויבות בכל תפקיד אשר מילא בתחומים השונים של חייו. אדם שהקדיש את חייו לחינוך בני נוער לא אחת על חשבון צרכיו האישיים והמשפחתיים, הקים מכינה מן המסד ועד לטפחות במשאבים מעטים וניהל ומיצב אותה כאחת המכינות בארץ, שאחוז הבוגרים שיצאו ממנה לקצונה בצבא הוא מהגבוהים בעולם המכינות. חלק מהעדים אף

התייחסו לשינוי שעבר על יובל בהיבטים שונים מאז האסון.

אשתו של יובל סיפרה על המקום שתפסה המכינה בחיי המשפחה, על התפקיד התובעני של ניהול המכינה ועל הזמן המועט שיוכל בילה בחיק המשפחה בשל תפקידו.

גב' כאהן סיפרה על הכאב הנורא והשבר שהם חשים יום-יום בעקבות האסון, על החשיפה של ילדיה לתגובות הנאצה ולתחושת הרדיפה אחר משפחתה, על ההתרחקות של חברים, על ההשחרה של יובל בתקשורת והרדיפה התקשורתית. גב' כאהן מסרה כי הם וויתרו על הכיסוי המשפטי מחברת הביטוח וסיפרה על ההוצאות המשפטיות הגבוהות והקשיים הכלכליים שהם חווים בעקבות האסון.

בנו של יובל סיפר על המכינה שהייתה מפעל חייו של אביו, על הקשר שלו כילד שגדל לצד המכינה עם החניכים שאותם ראה כאחיו הגדולים, על תחושת הכאב והאובדן על ההרוגים והטרגדיה שתלווה אותם כל חייו, על יובל כאב מסור המחנך לערכים של יוזמה, נתינה ותרומה למדינה, ועל תחושת חוסר הוודאות עמה מתמודדת המשפחה מאז האסון.

בתו של יובל סיפרה על הקשר שלה עם אביה, על אביה כדמות מופת של יציבות ועמידה איתנה מול אתגרים, בעל חזון, על הערכים של אהבת הארץ, סקרנות ושאפה מתמדת ללמוד שלאורם גידל אותם, על הטראומה ותחושת רעידת האדמה שחשה כתוצאה מהאסון, על הקושי לראות את אביה נשבר ומאבד את מפעל חייו ועל הזכויות הרבות של אביה למען המדינה.

מר בן פאזי סיפר על הפרויקטים המיוחדים שיוכל יזם והקים באופן וולונטרי מעבר לעבודתו במכינה כמו עידוד מוטיבציה לגיוס תצפיתניות וכמו כתיבה של סל בטיחות לשימוש המכינות לאחר שאלו הבינו שמשרד החינוך לא מוכן להכניס אותם לליווי של חדר המצב.

מר דגן ומר פרידמן שלימדו במכינה סיפרו על הסטנדרטים החינוכיים הגבוהים שיצר יובל במכינה, על תחושות הבוגרים של המכינה והשמירה על הקשר עמם, על המשימות הרבות שיוכל נטל על עצמו (למשל ארגון "ליל סדר" למחוסרי דיור בתל אביב), על הקמת השלוחות השונות של המכינה, על התמיכה שלו באוכלוסייה חלשה ועל נכונותו לשלב חניכים בעלי צרכים מיוחדים במכינה.

ב"כ יובל צירף אף קטע מתוך ספר שכתב מר פרידמן ("ביום בו תקרא לי אבא") בו הוא מספר על נכונותו של יובל לצרף את בנו, בעל צרכים מיוחדים, למכינה, ובהמשך על הסיוע שהעניק יובל לשלב את בנו במכינה מתאימה.

ד"ר גודמן סיפר על יובל האינטלקטואל והעילוי ועל מסירותו והצטיינותו כאיש חינוך. ד"ר גודמן הוסיף, כי בשיחות שקיים עם יובל לאחר האסון עלו אצל יובל תחושות של האשמה והרס עצמי.

ח"כ טור-פז סיפר על יובל כמחנך מעמיק ורציני, על הסטנדרטים הגבוהים שאפיינו את עבודתו לרבות בהקשר של כללי הבטיחות שגיבש למכינות, ועל כך שלא הופתע כאשר הוא (יובל) לקח אחריות לאחר האסון והתפטר מתפקידו.

ד"ר בר-און סיפר על תחושת המחויבות של יובל לעשייה (למשל בפרויקט של שיקום בית קברות יהודי אגב מסע לפולין שהוציא) ועל העדפתו בהגשמת האינטרס הציבורי על-פני האינטרס האישי.

מר ברששת סיפר שיובל הציב אתגרים גבוהים לחניכיו לצד חשיבה על הצדדים הבטיחותיים, על תחושת הביטחון שהוא נתן לו כהורה לחניך במכינה, על כך שיובל קפדן ופדנט, על המחיר הכבד שיובל משלם בעקבות האסון ועל האחריות שלקח כשהתפטר ממפעל חייו.

מר ברוש סיפר על היסודיות המקצועיות והאחריות וההצטיינות של יובל בתפקידו כקמ"ן חטיבה ואוגדה במילואים. בהקשר זה סיפר כי יובל הוא איש שיטתי, יסודי ואחראי מאוד.

מר ברום סיפר על המחויבות של יובל לתלמידיו, אף מעבר לשעות הלימודים, ועל הקפדנות והסטנדרטיים הגבוהים שהציב גם כראש שבט הצופים וכקצין מילואים, מסגרות נוספות בהן נפגש עם יובל.

גב' דניאל סיפרה על החוויה הטובה שלה במכינה, על התרשמותה מיובל כראש מכינה בעל ידע, סמכות ומנהיגות, על השיח החופשי שהוא הנהיג במכינה ועל תחושת השבר של המכינה ובוגריה כתוצאה מהאסון.

פרט לעדים שב"כ יובל זימן לעדות, גם הגב' יובל קהתי שהובאה לעדות מטעמו של אביב התייחסה ליובל, וזאת לאחר שנתבקשה לעשות כן על-ידי ב"כ יובל. זו מסרה שהערכים שיובל הקנה במהלך שהותה במכינה עיצבו אותה ומשפיעים עליה עד היום.

ב"כ יובל צירף מכתבים שכתב יובל למשפחות המנוחים גם בשבוע שלאחר האסון, וגם עם חלוף 30 ימי האבל, מכתבים בהם הביע את הצער והכאב שלו לנוכח האסון. במכתבים ציין כי הוא מבקש להיפגש עם המשפחות כדי לספר להם את שהוא יודע על נסיבות האסון. מכתב דומה שלח בחודש אפריל 2021 לעורכות הדין שייצגו את המשפחות.

כן צירף ב"כ יובל מכתבים של מר אביחי שורשן, רכז הביטחון של יישוב מעלה אדומים, של גב' עינב הופמן מנהלת שלוחת מכינת בני ציון באלוני יצחק לנוער בסיכון ושל חניך עבר של המכינה ר' (שמו המלא לא מוזכר לבקשתו לנוכח תפקידו הצבאי).

במכתבים תיארו כל אחד, במסגרת היכרותו עם יובל, את מקצועיותו הגבוהה כאיש חינוך וכאיש צבא, את תחושת האחריות והרצינות שלו, את הטיפול הדקדקני שלו בנושאי ביטחון ובטיחות, את הדגש שלו על ערך ההתנדבות, את ההשפעה שלו כמנהיג ואיש חינוך על חניכיו והמשמעות הגדולה שייחסו החניכים לתקופה במכינה בהמשך דרכם, את תחושת השליחות הלאומית שלו כאיש חינוך, ואת ההשקעה הרבה בחניכי המכינה תוך וויתור על חיי משפחתו.

14. ב"כ אביב העיד לעונש את הגב' דרורה ברדיצ'ב, אמו של אביב; את גב' סיוון אהרוני, אמה של תלמיד שאביב ליווה; את גב' יובל קהתי, חניכה במכינה; את מר רון נצר, חבר של אביב מתקופתם המשותפת כחניכים במכינה; ואת גב' יעל שוורצמן, חניכה במכינה.

יצוין, כי חלק מהעדים שהוזמנו להעיד כעדי אופי מטעמו של יובל מצאו צורך, על דעת עצמם, להעיד גם בעניינו של אביב.

מהעדויות השונות שתיארו את אופיו ופועלו של אביב עלתה תמונה של אדם בעל ערכים של אהבת הארץ ועזרה לזולת, עדין נפש ובעל ענווה, משרה תחושה של שלוה ורוגע, מסור ורציני, משקיען שהקדיש את חייו לעזרה לזולת.

אמו של אביב סיפרה כי בשל צניעותו אביב ביקש שלא תדבר עליו והיא תכבד את בקשתו. אמו של אביב סיפרה על הכאב והסבל שעובר על המשפחה, על תחושת האובדן הקשה, על האיומים והביטויים הקשים שהופנו כלפיהם, על הפגיעה בפרנסתו של אביב, על פנייה של חלק מהמשפחות למעסיקים שיפסיקו להעסיק את אביב, על מצבו הכלכלי הקשה, על הרדיפה אחריו ברשתות החברתיות, על הניסיון שלה ליצור קשר עם המשפחות ללא הצלחה ועל חוסר הוודאות שמלווה את המשפחה במהלך ההליך המשפטי. כן ביקשה להתחשב בילדיו הקטנים של אביב.

גב' אהרוני סיפרה על השינוי שחולל אביב שהועסק על-ידה כסייע לבנה, שסובל מבעיות התנהגות רגשיות, כשזה היה בכיתה ב'. בהקשר זה סיפרה על המסירות של אביב, על השינוי שחולל אצל בנה ועל הקשר שנותר ביניהם גם לאחר שנים רבות.

גב' קהתי סיפרה על אביב כמדריך, על הנוכחות שלו, על הרצינות והדוגמא האישית והכל לצד ענווה גדולה.

מר נצר סיפר על אביב כחניך מצטיין במכינה, על הרוח הציונית ואהבת הארץ שאליהם חניך אביב בהמשך דרכו, על טוב ליבו ועל היחס שהעניק לו בימים קשים, על הרוח ההתנדבותית שפעמה בו ועל העזרה שהעניק למי שנזקק.

גב' שוורצמן סיפרה על התמיכה שאביב העניק לה למרות שהוא לא היה המדריך הישיר שלה

במכינה. כן התייחסה לצניעות ולשקט של אביב, ולדמותו האבהית.

מר מיטב דגן, שהובא כעד אופי מטעמו של יובל, מצא להעיד מיוזמתו על אביב, ובין היתר ציין שאביב הוא אדם עדין, עם נפש זכה ולב טהור אשר הקדיש את כל חייו למען הבוגרים והזולת.

אף מר פרידמן שהובא להעיד מטעמו של יובל מצא להעיד גם בעניינו של אביב. זה מסר כי אביב היה חניך שלו במכינה, הוסיף כי אביב עשה הרבה דברים טובים וכן שהוא איש ואדם נפלא.

ב"כ אביב צירף מכתב של אשתו של אביב, הגב' רעות ברדיצ'ב, שנבצר ממנה להגיע לדיון הטיעונים לעונש.

במכתב סיפרה על ההיכרות שלה עם אביב במכינה, על השירות הצבאי הקרבי המשמעותי, בתפקידי פיקוד וקצונה של כל אחד מהם, על נישואיהם והבחירה ביובל שיקדש אותם, על ההצעה של יובל לאביב לשמש כמנהל חינוכי ועל חזרת אביב למכינה כמדריך וכמנהל חינוכי תוך ויתור על יציאה ללימודים, ועל המכינה והחניכים כבית וכמשפחה.

אשתו של אביב סיפרה על האסון הנורא, על האובדן, על השינוי שחל באביב ועל הטראומה שחוות לאחר האסון כמו גם על תחושות דיכאון ומשבר משפחתי שחוו. כן תיארה את הקללות וההשמצות שהיא ואביב ספגו בתקשורת, ברשתות החברתיות ואף מחלק מהמשפחות השכולות, כמו גם את ההתרחקות של הקהילה מהם, הלחץ שהמשפחות הפעילו על מקומות העבודה בהם אביב עבד להפסיק את העסקתו ואת הפגיעה הכלכלית שנגרמה להם, לרבות בשל הוצאות המשפט.

אשתו של אביב ביקשה לאפשר להם לשקם את חייהם, ולא להטיל על אביב עונש מאסר.

ב"כ אביב צירף אסופה של מכתבים, עדויות אופי בכתב של עדים שהכירו את אביב במסגרות שונות ומגוונות, אשר העידו על אופיו, פעילותו ההתנדבותית, שירותו הצבאי ועוד. עדי האופי סיפרו ותיארו כל אחד במסגרת אופי היכרותו עם אביב את אביב כמי שמקדיש את עצמו לעבודה התנדבותית למען החברה ולמען החלשים בחברה, את ההתבלטות שלו כחניך במכינה, את פעילותו כמדריך וכאיש חינוך והערכים שהעביר בגובה העיניים לחניכיו, את הדוגמה האישית שהעביר לחניכיו, את המקצועיות האחריות והמסירות שגילה בכל תחום בו עסק, את מידותיו הטובות, את טוב ונדיבות ליבו, את רגישותו והעזרה שהעניק לחניכים שהיו במצוקה או משבר.

כך צירף ב"כ אביב מכתבים ממר איתיאל נפתלי, חברו של אביב שלמד איתו במכינה, שהעיד על הדמות מעוררת ההשראה, הישירות, שיקול הדעת והחריצות של אביב שהיה עבורו מצפן רגשי וערכי ודוגמה למופת; מגב' אירית היימן, חברה של אמו ומשפחתו של אביב, שהעידה על "בית היוצר" של אביב בו התחנך לעשות טוב בעולם ועל הצער והכאב שחשה המשפחה כולה על האובדן של המשפחות השכולות; מהרב נפתלי רוטנברג, רב היישוב בו גדל אביב, שהעיד טובות

על משפחתו של אביב ואשר ביקש לאפשר לאביב להמשיך להשתקם ולעזור לאוכלוסיות חלשות; ממר דוד ברמן, רכז השכבה בבית הספר בו למד אביב, שהעיד על העדינות של אביב, המעורבות החברתית והפופולריות שלו בקרב התלמידים; ממר עודד בן ארי, מדריך של אביב במכינה, שהעיד על התבלטותו של אביב כחניך במכינה ועל האחריות שלקח על עצמו בתחומים שונים; ממר ג'סי ברקובסקי, עולה חדש ששירת בצנחנים תחת פיקודו של אביב, אשר העיד על היחס האישי, הליווי והדאגה של אביב לבריאותו; ממר גילי גולדפוס, שעבד כמדריך לצד אביב במכינה, שהעיד על טוב לבו של אביב, נדיבותו ורגישותו לזולת; מגב' טליה פלקה, אותה הדריך אביב כחניכה במכינה, אשר העידה על הסבלנות, הנתינה והשפעת אביב עליה; מר אלישב רבינוביץ', אשר העיד על אישיותו המאופקת של אביב, ערכיו המוצקים והדאגה שגילה כלפי כל חניך במכינה, כמו גם על הניסיון של אביב לתרום כליה, ניסיון שלא צלח מסיבות רפואיות, לאחר שלבי מיון ארוכים שאותם עבר אביב; ממר עמית הוס, אותו הדריך אביב כחניך במכינה, אשר העיד על גישתו המכילה של אביב, על האכפתיות ועל התמדתו של אביב לנסות ולהמשיך להפיץ טוב בעולם גם לאחר האסון; מגב' דנית מסטי, מחנכת בבית ספר בו אביב סייע לילדים עם קשיים, שהעידה על המקצועיות, החריצות, האכפתיות לאנשים והרצון שלו ללמוד ולהתפתח; מגב' הדר בראון, מנהלת הדרכה לשעבר בעמותת "לתת פה" אשר עוסקת בחינוך למוגנות מינית ומיניות בריאה, אשר העידה על סדנאות שאביב העביר בעמותה ועל סיוע שהעניק למנחים אחרים; מגב' טל עשור, מנהלת תכנית "תעסוקה שווה" במסגרתה עובד אביב למעלה משנה, שהעידה על המקצועיות של אביב בליווי אנשים עם מוגבלויות, ועל המסירות ויחסי האנוש המצוינים של אביב; ממר משה חסדאי, רס"ן במילואים הסובל מנכות ומפוסט-טראומה שאותו מלווה אביב במסגרת שיקום תעסוקתי, שהעיד על הקשר השיקומי, המקצועי והאישי עם אביב ועל אצילות הנפש של אביב; ממר אילן בן שטרית, אותו מלווה אביב במסגרת שיקום תעסוקתי, שהעיד על הסובלנות של אביב, דרכי הנועם, ההקשבה והטיפול המסור שהעניק לו אביב; ממר נמרוד בלוג, עובד סוציאלי שלמד עם אביב במסגרת הכשרת מנחים למעגלי גברים, שהעיד על אחריותו של אביב, מסירותו ויושרו; מרס"ן דולב יונה, קצין אג"מ של חטיבת הצנחנים, אשר העיד על כך שאביב היווה עבורו דמות להערצה ביחס לכושר המנהיגות שלו, הדוגמא האישית, הדאגה לפרט והיכולת המקצועית. כן העיד על תפקודו של אביב בקרב במהלך מבצע "צוק איתן" במסגרתו אביב נטל את הפיקוד על הפלוגה לאחר שמפקד הפלוגה נפגע, הוביל את הפלוגה לחיסול מחבלים ופינה פצועים לחוף מבטחים; וממר ברק בורנשטיין, מי שפיקד על פלוגה בגדוד 202 בחטיבת הצנחנים, אשר תחתיו אביב שירת כסגן מפקד פלוגה, שהעיד על כישוריו של אביב כקצין, על מקצועיותו וערכיו, גם במהלך המבצע שבו הוא עצמו נפגע ואביב לקח את הפיקוד על הפלוגה.

פרט למכתבים של עדי האופי, צירף ב"כ אביב תעודות ומכתבים שונים וביניהם מכתב של מר חיים לבון, פסיכולוג קליני אצלו אביב היה מטופל בין חודשים אוקטובר 2020 - מרץ 2021; מכתב של גב' נעמי רוכמן, מדריכה קלינית ופסיכותרפיסטית אצלה היה מטופל אביב בין חודשים יוני - ספטמבר 2018; בנוסף צירף תעודות הערכה משירותו הצבאי (נ/2יט' ו-נ/2כ') ומכתב פיטורים מעבודה (נ/2יד').

טיעונים לעונש

15. המאשימה טענה לעונש בכתב והשלימה טיעוניה על-פה.

המאשימה טענה, כי העבירות כולו מגבשות אירוע אחד וכי בהתאם לסעיף 40 יג' (א) לחוק העונשין יש לקבוע מתחם עונש הולם אחד ולגזור עונש כולל אחד.

המאשימה טענה כי מתחם העונש ההולם ביחס לשני הנאשמים נע בין 12 ל-17 שנות מאסר. המאשימה עתרה להטיל על כל אחד מהנאשמים עונש של 12 שנות מאסר, מאסר על תנאי ופיצוי למשפחות הנספים ולפצועים.

המאשימה הדגישה, כי קיימת שקילות בין מידת ההתרשלות של שני הנאשמים ועוצמתה, ולכן נכון לקבוע מתחם עונש הולם זהה בעניינם ובהמשך נכון יהיה לגזור עליהם עונש זהה.

לעניין מתחם העונש ההולם המאשימה הוסיפה, כי בעבירת גרימת מוות ברשלנות קיים יחס ישיר בין עצמת הרשלנות ומידת הסטייה מסטנדרט ההתנהגות הראויה לבין מתחם העונש ההולם שיש לקבוע בעניינו של אותו נאשם.

המאשימה טענה, כי לנוכח חשיבות ערך קדושת החיים, לנוכח מספר הקורבנות ולנוכח ההכרה בכך שכל קורבן הוא בגדר עולם ומלואו, נכון יהיה בעניינו להטיל ענישה מצטברת במובן זה שייקבע מתחם עונש הולם מחמיר במידה ניכרת ממתחם העונש ההולם שהיה נקבע לו היה מדובר באירוע שכלל עבירה אחת של גרימת מוות ברשלנות.

כן טענה, כי לנוכח ריבוי העבירות ניתן היה במישור הרעיוני לטעון גם לרף עליון של מעל ל-30 שנות מאסר (מכפלת העונש המרבי במספר הקורבנות בתוספת עבירה של חבלה חמורה), אך לאור מכלול נסיבות מקרה זה טענה היא לגבולות מתחם שנמצאים סביב האמצע של אותו מתחם אפשרי.

בהמשך טענה, כי בהתאם לפסיקה, מקום שבו ניתן היה לצפות פגיעה במספר רב של קורבנות וכפועל יוצא נקבעה דרגת רשלנות גבוהה, ניתן להשית ענישה מצטברת גם בעבירה של גרימת מוות שהיסוד הנפשי שלה הוא רשלנות, כך שהרף העליון של מתחם העונש ההולם ישקף מכפלה של העונשים המרביים ביחס לכל עבירה. הגם שכך, המאשימה הסכימה בדיון כי בפועל בתי המשפט לא הילכו בדרך זו ואף אישרה שאין בידה פסק דין שגזר את הדין באופן שכזה.

המאשימה הפנתה בטיעוניה לערכים המוגנים שנפגעו, למידת הפגיעה בערכים המוגנים אותה העריכה כמרביית וזאת בדגש על ריבוי הקורבנות והפגיעה הבלתי הפיכה בערך קדושת החיים, לנסיבות הקשורות בביצוע העבירות ולמידת ההתרשלות הגבוהה ביותר של הנאשמים.

המאשימה הוסיפה, כי מדובר באחד האסונות האזרחיים הקשים שהתרחשו במדינת ישראל שניתן היה

למנוע אותו לולא מחדליהם של הנאשמים.

המאשימה טענה, כי מידת הרשלנות של כל אחד מהנאשמים היא גבוהה מאוד, כל אחד בהתאם לחלקו באירוע. בהקשר זה נטען, כי נטילת הסיכון הבלתי סביר על-ידי כל אחד מהנאשמים הייתה קשה, מתמשכת, מתגברת וארוכה מאוד בממד הזמן.

המאשימה הפנתה לממצאי הכרעת הדין (פסקאות 335, 362-370) ולפרוט שרשרת המחדלים השונים של כל אחד מהנאשמים בנפרד וביחד, לאופיים של המחדלים ולחובות השונות שהיו מוטלות על כל אחד מהנאשמים במסגרת תפקידו ואחריותו לשלום החניכים.

לעניין הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות המאשימה הפנתה בין היתר לתפקידם הבכיר של הנאשמים במכונה; לסיכון הבלתי סביר שלקחו בטיול במזג אוויר חריג לאפשרות שהקבוצה תפגע בשיטפון; לנזק שנגרם בהינתן ממדי האסון ותוצאותיו החמורות; לזהות הקורבנות (נערים שהתנדבו לשנת מכונה) ולגילם הצעיר; להפרת האמון של הנאשמים כלפי הנערים והוריהם; לפוטנציאל הנזק שעלול היה להיגרם נוכח מחדלי הנאשמים; לחלקם בביצוע העבירות ולכך שהם נושאים באופן בלעדי באחריות; להחלטת הנאשמים לקיים את הטיול חרף מזג האוויר וההתרעות לשיטפונות; לכך שרשלנות הנאשמים הייתה ארוכה בממד הזמן (החל בשבוע שלפני האסון וביתר שאת ביומיים שקדמו לאסון וביום האסון עצמו); להחלטה להכניס את החניכים לנחל צפית למרות שהחל לרדת גשם באגן הניקוז ולמרות שלא הכירו את המסלול; לכך שבכל שלב היה בידי הנאשמים לעצור ולמנוע את האסון אך הם נמנעו לעשות זאת; להתעלמות הנאשמים מההוראות והאזהרות של גורמים מקצועיים ולמחיר הכלכלי הזניח שהיה על הנאשמים לשלם כדי למנוע את האסון.

המאשימה טענה, כי בהתאם למדיניות הענישה כמשתקף בפסיקה אליה הפנתה, משקופחו חיי אדם ברשלנות - עונש הוא מאסר בפועל הוא העונש ההולם. זאת, תוך מתן משקל נמוך לנסיבות האישיות של הנאשמים שכן מרבית הנאשמים בעבירות אלו הם אנשים נורמטיביים. כן הוסיפה, כי אף שעניינו אינו עוסק במוות שנגרם בנסיבות של תאונת דרכים נכון להשתמש באמות המידה שנקבעו לענישה בהלכה הפסוקה בנסיבות אלה, ובעניין זה הפנתה לע"פ 6755/09 **אלמוג נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 16.11.2009) (להלן: "עניין אלמוג").

המאשימה ציינה, כי למיטב ידיעתה לא קיימת פסיקה שהולמת את נסיבותיו של המקרה בעניינו ולכן מצאה להפנות לפסיקה בעבירות של גרימת מוות ברשלנות, בעיקר בהקשר של תאונות דרכים, ובפרט לפסיקה שהתייחסה למקרים בהם היו מספר קורבנות, כדי לתמוך בעמדתה העונשית.

המאשימה הוסיפה, כי הענישה הנוהגת היא אך פרמטר אחד שעליו מבסס בית המשפט את עונשו של הנאשם, וכי ישנם מקרים שבהם על בית המשפט להעביר מסר נורמטיבי חד וברור שלא בהכרח יתיישב עם הענישה הנוהגת.

המאשימה התייחסה לעונש שהוטל על הנאשם המרכזי בפרשת אסון ורסאי (4 שנות מאסר בפועל) - ע"פ 9815/07 רון נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 26.11.2008) (להלן: "עניין ורסאי").

במקרה זה נספו 23 משתתפי חתונה. המאשימה טענה כי יש לערוך הבחנה בין העונש שהוטל באותו מקרה לעונש שנכון להטיל על הנאשמים בענייננו בהינתן שהעונש שהוטל באותו מקרה ניתן קודם לתיקון 113 לחוק העונשין- ובהינתן שהוא התבסס על שיקולי ענישה שונים, דוגמת חלופ זמן ממושך מההתרשלות הנאשם ועד לגזירת דינו.

המאשימה טענה, כי אין לתת משקל להימשכות ההליכים בתיק בשים לב למורכבותו של התיק, להיקפו, לריבוי העדים שהעידו ולכך שהוא נוהל בתקופת הקורונה ומלחמת "חרבות ברזל".

המאשימה טענה, כי לנוכח ריבוי הנפגעים והפגיעה הקשה בערכים המוגנים בענייננו נכון יהיה לתת משקל גבוה לשיקולי ההרתעה.

המאשימה עתרה לפיצוי של עשרות אלפי שקלים לכל אחת ממשפחות המנוחים ולחניכים שנחבלו. המאשימה טענה כי אף שחברת הביטוח ומשרדי הממשלה פיצו את המשפחות בהליכים האזרחיים בפיצוי משמעותי, יש מקום לחייב את הנאשמים בפיצוי כאמור. זאת, לנוכח הנזק הכבד שנגרם למשפחות ולחניכים שנחבלו, לנוכח השוני בין תכליות הפיצוי בדין הפלילי ובדין האזרחי ולנוכח המשמעות הקיימת בחיוב הנאשמים עצמם לפצות הנפגעים.

המאשימה הפנתה לעדויות בני המשפחה לעונש ולראיות השונות שהגישה לתמיכה בטיעוניה.

16. **ב"כ יובל** טען לעונש על-פה והשלים טיעונו בכתב. ב"כ יובל טען כי מתחם העונש ההולם נע בין 9 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות ל-30 חודשי מאסר בפועל. ב"כ יובל עתר לחרוג ממתחם העונש ההולם לו טען וזאת משיקולי צדק. לחלופין, עתר להעמיד את העונש על הרף הנמוך של המתחם, קרי עונש של 9 חודשי מאסר לריצוי בעבודות שירות לצד עונש של מאסר על תנאי.

ב"כ יובל טען, כי אין להשית על הנאשמים רכיב של פיצוי נוכח הפיצוי המשמעותי (24 מיליון ₪ לכלל המשפחות למעט משפחה אחת שההליכים בעניינה לא הסתיימו), שנקבע ושולם למשפחות נפגעי העבירה על-ידי חברת הביטוח של המכינה שביטחה את עצמה לסיטואציה שכזו. ב"כ יובל הוסיף, כי הנאשמים ויתרו על כסף שהיו אמורים לקבל מחברת הביטוח לצורך הגנתם לטובת הפיצוי האמור.

ב"כ יובל התייחס למתחם העונש לו טענה המאשימה וטען כי מדובר במתחם עונש מופרך, לא הוגן ולא מידתי שאינו נתמך באף פרמטר משפטי; כי אין תמיכה בפסיקה למתחם זה אף לא ביחס

לעבירה של המתה בקלות דעת; וכי הבקשה למתחם עונש שכזה מלמדת כשלעצמה על אכיפה בררנית כלפי הנאשמים שנובעת משיקולים זרים.

ביחס לפסיקה עליה הסתמכה המאשימה נטען כי מדובר בפסיקה לא רלוונטית שמרביתה עוסקת בגרם מוות ברשלנות בנסיבות של תאונות דרכים. עוד נטען, כי גם מפסיקה זו ניתן ללמוד שמתחם העונש ההולם נע בין 2.5 ל-4 שנים.

בהקשר זה נטען, כי לא ניתן להשליך מהענישה בנסיבות של המתה בתאונות דרכים על הענישה במקרה שלנו הן משום שמדובר בעבירות רשלנות שעל דרך הכלל נלוות אליהן עבירות נוספות, הן משום שבפקודת התעבורה (סעיף 64) נקבע בגין עבירה זו עונש מאסר מזערי והן משום שמדובר בנסיבות עבירה שכיחות שלגביהן נקבע כי הן מהוות מכת מדינה שככלל יש להטיל בעטיין עונש מאסר בפועל ושלגביהן קיימת מגמה של החמרה מתמשכת. ב"כ יובל הפנה בעניין זה להבחנה ולפער בין העונשים שמוטלים על מי שנהג ברכב לבין מי שהיה אחראי על הבטיחות או היה מעסיקו של הנהג ברכב באותם מקרים.

באשר למידת הרשלנות טען ב"כ יובל, כי בניגוד לטענת המאשימה מידת הרשלנות של יובל נמצאת ברף הנמוך. ב"כ יובל טען כי העונש שיש להטיל על יובל צריך להיות נמוך יותר מהעונש שיוטל על אביב בשל השוני במידת הרשלנות של כל אחד מהם.

כן נטען, כי טיעוני המאשימה לא מתכתבים עם הקביעות בהכרעת הדין באשר למידת האשם ומידת הסטייה של יובל מהסטנדרט הסביר, וכי אלו נמצאים ברף הנמוך. ב"כ יובל הפנה לעניין זה לקביעות בהכרעת הדין לפיהן יובל העניק חשיבות ייחודית לענייני בטיחות, לכך שלא נהג בקלות ראש ביחס לסיכונים ולהתרעות מזג האוויר; לכך שהנחיותיו לטיול היו סבירות ומקובלות בקרב אנשי מקצוע; לכך שסבר בזמן אמת שהנחיותיו מתקיימות; לכך שאם הנחיותיו היו מתבצעות היה ניתן למנוע את האסון ולכך שאי קיום ההנחיות מצד אביב מפחית ממידת האשם והאחריות של יובל.

בנוסף נטען, כי יש לתת משקל לכך שרשלנותו של יובל נובעת ממחדל שדרגת האשם בה פחותה מזו של מעשה; לכך שהאסון לא נגרם ממחדלו הישיר של יובל (אלא מכח עליון) ולא היה במחדלו לבדו לגרום לאסון; לכך שמחדלו של יובל נבע מטעות בשיקול דעת ולא היה כרוך בהפרת נורמה חוקית כפי שקורה בדרך כלל בתאונות דרכים או תאונות עבודה מה שמשליך על רמת החריגה מסטנדרט ההתנהגות הסביר ולכך שהמחדל לא היה במהלך פעילות אנטי סוציאלית אלא במהלך פעילות חינוכית ערכית שלנאשמים לא צמחה ממנה כל טובת הנאה כלכלית או אחרת.

ב"כ יובל טען עוד, כי יש לתת משקל גם לאחריותם של הרשויות ומשרד החינוך, להעדר הנחיות בטיחות מצד הרשויות, לחוסר שיתוף פעולה של הרשויות לקביעת נהלי בטיחות ובפרט לחוסר שיתוף הפעולה של חדר המצב של משרד החינוך. בהקשר זה הפנה לכך שיובל הוא זה שפעל

ליצירתם ולכתיבתם של נהלים והנחיות בטיחות למכירות.

כן הוסיף, כי העדר נהלים מוסדיים צריך לפעול לטובתו של יובל בשל הקושי להוכיח את מידת הסטייה מסטנדרט ההתנהגות הסביר.

ב"כ יובל טען כי יש לתת משקל גם לכך שהנאשמים זוכו בהכרעת הדין מהעבירות החמורות של המתה בקלות דעת שיוחסו להם.

לעניין הפסיקה טען ב"כ יובל כי זו צריכה להיגזר מרמת הענישה הנהוגה בעבירה של גרם מוות ברשלנות בנסיבות של טיולים במסגרות שונות שהענישה בהן נעה בין מאסר מותנה ברף הנמוך ולעיתים אף ללא הרשעה לבין מאסר בעבודות שירות ברף העליון. נטען, כי אף שפסיקה זו התייחסה למקרים שבהם היה קורבן אחד, טווח ענישה שנקבע באותה פסיקה הוא שצריך להוות את נקודת המוצא לקביעת המתחם בעניינו.

לצד זאת, ב"כ יובל הפנה והתייחס באריכות לפסקי דין שונים בעבירות של גרם מוות רשלנות במקרים של ריבוי קורבנות וערך הבחנה בין אותם מקרים לעניינו, תוך שציין כי אף במקרים אלו מתחם העונש ההולם שנקבע איננו מתקרב למתחם העונש לו עתרה המאשימה.

לעניין צבירת עונשים הפנה ב"כ יובל לפסיקה בה נקבע כי עבירת רשלנות (אף במקרים בהם נקבעה מידת רשלנות בדרגה גבוהה) עשויה להוות שיקול כנגד גזירת עונשים מצטברים; לכך שלצורך החלטה על צבירת עונשים יש לבחון תחילה אם מדובר במעשה אחד או במספר מעשים וטען כי רק בנסיבות חריגות יהיה מקום לצבירה של עונשים בגרם מוות ברשלנות עם מספר קורבנות.

ב"כ יובל הפנה להתנהלות ולמחדלי החקירה של היחידה החוקרת שהוזכרו בהכרעת הדין, לסיקור העוין והחד צדדי של ההליך, להכפשות להן זכו הנאשמים; לשיהוי בהגשת כתב האישום ולחלופי הזמן מאז ביצוע העבירה, וטען כי לאלה צריך להינתן משקל במישור זה או אחר בגזירת הדין.

ב"כ יובל טען, כי יובל לקח אחריות והביע צער וחרטה כבר בשטח ובהמשך אמר זאת באופן ברור בעדותו בבית המשפט. כן הפנה לעדי האופי שהעידו על יובל, בין היתר על ההקפדה והדקדקנות שלו בענייני בטיחות, לערכים שהוא מייצג ועל כך שהוא מהווה סמל לנורמטיביות. כן הפנה לחלופי הזמן מאז ביצוע העבירות, לשיהוי בהגשת כתב האישום ולהימשכותם של ההליכים המשפטיים שלא נגרם על-ידי הנאשמים.

כן התייחס בטיעוניו לתסקיר שירות המבחן החיובי שהוגש בעניינו של יובל, אך לצד זאת טען כי שירות המבחן, שאמון על הליכי שיקום, חרג מסמכותו והמליץ בסופו של יום על עונש של מאסר

בפועל על בסיס שיקולים שלא היה צריך לשקול.

ב"כ יובל צרף מסמכים רבים ופסיקה לתמיכה בעמדתו העונשית.

17. **ב"כ אביב** טען אף הוא לעונש על-פה והשלים טיעונו בכתב.

ב"כ אביב טען כי מתחם העונש ההולם נע בין 6 חודשי מאסר לריצוי עבודות שירות ל-18 חודשי מאסר. ב"כ אביב עתר לעונש של מאסר לריצוי בעבודות שירות ומאסר על תנאי.

ב"כ אביב טען אף הוא כי אין להשית על הנאשמים רכיב של פיצוי נוכח הפיצוי הגבוה שנקבע ושולם למשפחות נפגעי העבירה בהליך האזרחי. בהקשר לכך עתר למידת החסד והרחמים והפנה לפגיעה הצפויה למשפחתו של אביב המונה ארבעה ילדים קטנים ולהעדר היכולת הכלכלית לשאת בפיצוי.

ב"כ אביב טען, כי עמדת המאשימה לעונש נעדרת אחיזה בפסיקה הנוהגת, אף זו שהיא עצמה צרפה לטיעוניה. בעניין זה הזכיר שלמעשיו של אביב לא נלוותה אנטיסוציאליות או פגם מוסרי.

עוד טען ב"כ אביב, כי עמדת המאשימה נשענת אך על תוצאותיו הטרגיות של המקרה ולא על נסיבותיו הייחודיות של האסון וכמו גם לא על הקביעות בהכרעת הדין באשר למידת האשם ומידת הרשלנות של אביב.

לעניין זה נטען, כי אין בסיס לטענת המאשימה באשר למידת הרשלנות הגבוהה של אביב, והפנה לקביעות בהכרעת הדין מהן עולה כי מידת הרשלנות של אביב היא נמוכה. בין היתר הפנה לקביעה שאביב פעל וקיבל החלטות סבירות, לכך שהוא קיבל החלטות על בסיס מסמך עקרונות ונהלים שהתבררו כמטעות ושגויות; לכך שהוא פעל בהתייעצות מתמדת עם גורמים מקצועיים עובר לכניסתו לנחל, לכך שהוא ביצע את כל הבדיקות הנדרשות, לכך שהוא פעל על בסיס הנתונים שנועם מהחפ"ק סיפקה לו ולכך שהשיטפון שהגיע היה חריג ולא נצפה כדוגמתו ב-100 שנים אחרונות.

עוד טען, כי יש לקבוע שמידת הרשלנות של אביב היא נמוכה לנוכח מספר המחדלים המצומצם שיוחסו לו בהכרעת הדין.

כן ציין, שקביעת בית המשפט ביחס לשיקולים ולהערכות שביצע אביב עובר לכניסתו לערוץ הנחל "מעמיד את הנאשם... על קו התפר שבין חפות מלאה לבין רשלנות במדרג הנמוך ביותר האפשרי".

ב"כ אביב טען שרשלנות הנאשמים לא נבעה מהתנהגות אנטיסוציאלית שמצריכה הוקעה חברתית או משפטית, כי לא נפל פגם מוסרי בהתנהגות הנאשמים, כי אין מדובר ברשלנות שנלוותה אליה עבירות נוספות וכי יש לתת כאמור משקל גם לאחריות של משרד החינוך.

ב"כ אביב הפנה לאכיפה הבררנית ולהתעלמות המאשימה ממרכזיותה של נועם בקבלת ההחלטות, כמו גם להתנהלות משרדי הממשלה, מועצת המכינות ורשות הטבע והגנים, ולחוסר היכולת להסתייע בחדר המצב של משרד החינוך.

ב"כ אביב טען, כי בניגוד לנטען על-ידי ב"כ יובל, קביעות בית המשפט בהכרעת הדין מלמדות בוודאי על כך שיש להקל בעונשו של אביב ביחס לעונש שיוטל על יובל.

לעניין ריבוי עבירות והצטברות העונשים טען ב"כ אביב, כי יש לדחות ולשלול את עמדת המאשימה באשר לצבירת עונשים חרף ריבוי העבירות.

ב"כ אביב טען, כי אין הצדקה לצבירת עונשים. זאת, הן משום שאין הפרדה במישור הזמן והמקום בין העבירות השונות, הן משום שלא נפל פגם מוסרי בהתנהלות אביב והן משום שהיסוד הנפשי שנלווה למעשיו היה של רשלנות.

עוד טען בהקשר זה, כי עמדת המאשימה לצבירת עונשים מתעלמת וסותרת את פסיקת בית המשפט העליון וכי לא בכדי היא אינה יכולה להצביע על פסיקה אחת שהולכת בדרך זו. ב"כ אביב הוסיף, כי אף שלא ניתן להתעלם מממדי האסון ותוצאותיו הטראגיות, יש להיצמד לעקרונות היסוד של מדיניות הענישה בהתאם לתיקון 113 לחוק העונשין.

ב"כ אביב טען, כי יש לתת משקל לשיהוי בהגשת כתב האישום ולחלוף הזמן מכח הדוקטרינה של הגנה מן הצדק. זאת, תוך שהטעים כי חלוף הזמן אינו רובץ לפתחם של הנאשמים.

ב"כ אביב הפנה לשינוי הנסיבות האישיות והמשפחתיות של אביב עם חלוף הזמן (אביב שהיה בן 25 ועם ילד אחד בעת האסון הוא כיום בן 33 עם ארבעה ילדים); לעיניו הדין המתמשך שנגרם לאביב ולמשפחתו בתקופה זו ולפגיעה הכלכלית והחברתית באביב ובמשפחתו במהלך תקופה זו.

כן הפנה לאישיותו ולערכיו של אביב כפי שבאו לידי ביטוי בעדויות לעונש ובמכתבים שצרף. ב"כ אביב הוסיף, כי ממכלול העדויות עולה תמונה של אדם אחראי, רציני, שקול, מקצועי, עניו ואשר פועל למען הזולת.

באשר לתסקיר שירות המבחן טען, כי אין לתת משקל להמלצת שירות המבחן והפנה בעניין לחוסר ההלימה שבין ההמלצה העונשית של שירות מבחן לבין תוכנו החיובי של התסקיר ולעבירת הרשלנות בה הורשע אביב.

ב"כ אביב צרף מסמכים רבים ופסיקה לתמיכה בעמדתו העונשית.

18. **הנאשמים** הביאו את דברם האחרון לעניין העונש על-פה ובכתב.

יובל מסר כי האסון היה תחת אחריותו המלאה, לא רק מתוקף תפקידו אלא גם מתוך ידיעה והבנה כי היה ביכולתו לפעול אחרת ולמנוע את האסון. יובל הוסיף, כי היה מעורב עד לפרט האחרון בטיול המקורי, כי היה שרוי בתודעה כוזבת של הבנת המציאות לאחר שבוטל הטיול המקורי, כי

בזמן אמת הפעיל שיקול דעת שגוי, קיבל החלטות לא נכונות ולא מנע את האסון שהיה ביכולתו למנוע. לצד זאת, יובל מסר כי לא פעל ממחשבה רעה, מפקירה או מתוך הכרה שהוא נוטל סיכון או מזלזל ומהמר על חיי החניכים אלא פעל ככל יכולתו על-פי הבנתו וכי לא היה בכך מספיק.

יובל מסר, כי מאז שעמד על דעתו השקיע את עצמו באופן טוטאלי בעשייה חינוכית וציבורית וניסה להוסיף אור לעולם, וכי לאחר האסון, בעיצומה של פעילותו החינוכית, הפסיק לאלתר את פעילותו.

יובל התייחס בדבריו לניסיונותיו לפנות אל משפחות המנוחים ולקושי להביע במילים את השתתפותו בצער המשפחות. יובל הצטער, התחרט, ביקש סליחה והתנצל בפני המשפחות.

אביב התייחס בדבריו להוריו ולמשפחה הערכית בה גדל, משפחה שהקדישה עצמה לעשייה ציבורית ולערכים של נתינה ועזרה לזולת אותם ספג. כן התייחס להיכרות שלו עם אשתו במכינה כחניכים, לשירותם הצבאי המשמעותי כמפקדים ביחידות קרביות בצה"ל, לנישואים וללידת בתו הרביעית בחודש האחרון, לחזרתו למכינה כמדריך לאחר נישואיו ובהמשך כמנהל חינוכי ולמקום שתפסה המכינה בחייו.

אביב שיתף גם בתחושת הפחד וההלם שחש לאחר האסון, על ההיכרות האישית שלו עם חלק מהקורבנות, על חוסר היכולת שלו לעכל את תוצאותיו של האסון ועל הצורך שלו בקבלת טיפול לאחריו.

עוד סיפר על הקשיים וההתמודדות שלו ושל משפחתו מול החשיפה התקשורתית; על הקושי במציאת מקומות עבודה; על המעורבות והלחץ שהפעילו חלק ממשפחות המנוחים על מקומות העבודה בהם עבד לאחר האסון כדי להפסיק את העסקתו באותם מקומות ועל הפגיעה הכלכלית שחוזה בעקבות כך.

אביב הוסיף שהכאב על מותם של המנוחים מלווה אותו מאז האסון וימשיך ללוותו עד ליומו האחרון. כן הוסיף שלבו עם משפחות המנוחים.

דין והכרעה

19. כל שפורט עד עתה - ממצאים עובדתיים ונסיבות, המלצות וטענות, מסמכים ועדויות - אמור להשתכלל בסופו של הליך לעונש. עונש הולם.

תהום פעורה בין המאשימה לנאשמים ביחס לשאלה מהו העונש ההולם במקרה זה.

בעוד שהמאשימה סבורה שיש להטיל על הנאשמים 12 שנות מאסר, הנאשמים סבורים שאין מקום להטיל עליהם ולו יום מאסר אחד לריצוי מאחורי סורג ובריח, ודי לטענתם במאסר שירוצה

בעבודות שירות.

נדמה כי הפער בין העמדות העונשיות של הצדדים מקורו במיקוד השונה של כל צד ביחס לשיקולים שיש לשקול ולתכליות הענישה שיש להשיג במקרה זה.

וכיצד נכריע במחלוקת זו שבין הצדדים?

אילו שיקולים יש לשקול בגזירת עונשם של הנאשמים ואיזה משקל נכון יהיה לתת לכל אחד מהם? אילו תכליות נבקש להשיג בענישתם של אלה?

שאלות אלו רלוונטיות בכל עת שנגזר דינו של נאשם, ולעיתים התשובות להן קלות.

כך למשל, כשנאשם בכוונת מכוון או אף באדישות ממית אדם אחר או פוגע בו קשות ברי כי לשיקולים הקשורים בביצוע העבירה ולתכליות הגמול והרתעה תינתן הבכורה.

וכך למשל, כשמדובר בנאשם קטין או צעיר, נעדר עבר פלילי, שביצע עבירת רכוש קלה, ולו אופק שיקומי, האפשרות כי לשיקולים הקשורים במבצע העבירה ולתכלית השיקום יינתן משקל בכורה היא ממשית ביותר.

אך בענייננו המצוקה קשה היא.

מחד, הנאשמים ביצעו העבירות שבהן הורשעו ללא מחשבה פלילית אלא מתוך רשלנות. לא התכוונו הם לגרום לאסון, לא היו אדישים כלפי האפשרות שהוא יתרחש וכפי שנקבע בהכרעת הדין אף לא היו קלי דעת ביחס לכך.

את העבירות בהן הורשעו הנאשמים ביצעו אגב רצונם לקיים פעילות חינוכית ערכית כמו שקיימו לכל אורך חייהם הבוגרים.

מאידך, הנאשמים גרמו במעשיהם ובמחדליהם לאסון גדול. גרמו הם למותם של עשרה צעירים, לחבלה אצל שניים נוספים, לשברון לב ומכאובי נפש אצל עשרות רבות של בני משפחה, מאות חברים ומכרים ולטראומה לאומית.

כיצד אפוא נכריע בעניינם של הנאשמים? מהם השיקולים ומהן התכליות שלהם יינתן משקל גובר במקרה זה?

נדמה כי את התשובות למרבית השאלות הללו נוכל למצוא בחוק. חוק העונשין על הוראותיו השונות הוא שינחה אותנו בדרכנו לגזור את דינם של הנאשמים.

עקרון ההלימה - העקרון המנחה בענישה.

20. סעיף 40ב לחוק העונשין קובע:

"העיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של יחס הולם בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם ובין סוג ומידת העונש המוטל עליו (בסימן זה - העיקרון המנחה)".

הנה כי כן, הנחיית המחוקק היא שעל העונש המוטל לשמור על הלימה בין חומרת מעשה העבירה בנסיבותיו ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג העונש ומידתו.

בהמשך, אתיחס לכל אחד מרכיבי סעיף זה, לחומרת מעשה העבירה בנסיבותיו, למידת האשם ולסוג העונש ולמידתו. אך כבר עתה נכון להפנות לסעיף 40ג(א) לחוק העונשין המחייב קביעת מתחם עונש הולם טרם יקבע העונש עצמו. סעיף זה קובע כי:

"בית המשפט יקבע מתחם עונש הולם למעשה העבירה שביצע הנאשם בהתאם לעיקרון המנחה, ולשם כך יתחשב בערך החברתי שנפגע מביצוע העבירה, במידת הפגיעה בו, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה כאמור בסעיף 40ט".

21. במעשיהם ובעיקר במחדליהם פגעו הנאשמים בערכים המוגנים של קדושת החיים, שלמות הגוף, בטיחות בטיולים ושמירה על יחסי אמון בין מועמדים וחניכים במכינה קדם צבאית והוריהם לבין הצוות הניהולי והחינוכי במכינה.

במידה מסוימת האמון שבין ההורים לבין הצוותים הניהוליים והחינוכיים נפגע כתוצאה מהתנהלות הנאשמים לא רק בהקשר של מכינות קדם צבאיות כי אם גם ביחס למסגרות דומות דוגמת תנועות נוער ובתי ספר.

22. מידת הפגיעה בערכים המוגנים בענייננו היא גבוהה ומשמעותית. קביעה זו מתייחסת בעיקרה לערך החשוב ביותר שבו פגעו הנאשמים, ערך קדושת החיים.

ערך קדושת החיים הוא הנעלה בערכים המוגנים בחברתנו ובשיטתנו המשפטית. על כך ראו למשל דבריו המאלפים של השופט ח' כהן בספרו "המשפט", מהדורה מעודכנת, תשנ"ז-1996, עמ' 551:

"אין זאת כי אם נטילת חיי-אדם היא שלילת זכותו הראשונית ו'החיונית', זכות הזכויות: לא בכדי מדברים ב'קדושת החיים', שהיא הערך המוגן מכל והנשגב מכל בכל שיטת-משפט נאורה".

כן ראו בע"פ 3545/18 **קיקס נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 24.2.2019) (להלן: "עניין קיקס"), פסקה 5:

"מנקודת מבט מוסרית ומשפטית יש לתת ביטוי לערך קדושת החיים, וזאת לא רק באמצעות הטלת איסור פלילי על פגיעה בערך זה, אלא גם בגזירת העונש המתאים. על העונש להיקבע מתוך ההבנה הבסיסית כי כל אדם הוא עולם ומלואו, ופגיעה בו היא, כשלעצמה, מעשה חמור מאין כמותו. יתרה מכך: פגיעה באדם אחד פוגעת לא רק בעולמו שלו, אלא גם בעולמות של אלו הקרובים לו - משפחה וחברים, שנאלצים להתמודד עם קשיים שאין דבר שיכול לרככם".

עשרת המנוחים, צעירים לפני גיוס, שביקשו להתנדב למכינה קדם צבאית, וחלקם כבר התנדבו, נשטפו אל מותם במהלך טיול הכנה של המועמדים למכינה. טיול שלא היה הכרח לצאת אליו. טיול שהזהירו מפניו. טיול שלא נכון היה לצאת אליו. הנאשמים ברשלנותם, כל אחד על-פי חלקו, הם שגרמו לפגיעת הנחשול במנוחים. הם שהובילו למותם.

אחד שהחליט להעלים ולהאלם. לא להתעניין. חרף תפקידו הניהולי הבכיר והסיטואציה החריגה והקיצונית לא ידע מה בדיוק עושה הקבוצה, וכשכבר הבין מה עושה לא חדל אותה.

ושני, שהולך אל אסון ולוקח עמו קבוצת צעירים שסומכת עליו. שלא נותן דעתו כנדרש לאזהרות שמתקבלות ונכנס לנחל מעוקי חרף אותן אזהרות ומזג האוויר ששרר באותה עת.

התנהלות רשלנית זו של הנאשמים היא נמשכת ולא רגעית ובעלת מספר היבטים שהתממשה וגרמה לנזק קשה ויוצא דופן.

23. באשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה יש לתת בראש ובראשונה משקל **לנזק שנגרם מביצוע העבירות** (סעיף 40ט(4) לחוק העונשין). הנזק שנגרם בענייננו הוא עצום וחריג בחומרתו.

נזק של מות אדם הוא קשה. נזק של מות אדם צעיר, בדמי ימיו, הוא קשה ביותר. נזק של מות עשרה בני אדם צעירים הוא אסון. לאסון לאומי גרמו הנאשמים. כל בר בי רב בישראל מכיר לצערנו את שלוש המילים "אסון נחל צפית". לא תהיה זו הפרזה לומר שהמדינה הפסידה את כל הטוב שעשרת צעירים מוכשרים ושאפתנים אלה יכלו להעניק לה עשרות שנים קדימה.

בשלב הטיעונים לעונש אירועי ה-7 באוקטובר אוזכרו בהקשרים שונים. אל לנו לתת לזוועות ה-7 באוקטובר להקהות מגודל האסון. זוועות אלו, שנעשו על-ידי ארגוני טרור, שלא היה כדוגמתן מאז השואה, לא צריכות להוות איזושהי נקודת ייחוס לבחינת ממדי וחומרת האסון האזרחי בו אנו עוסקים. והנזק לא מתמצא בגדיעת פתיל חייהם של המנוחים הצעירים.

מעדויות בני המשפחות והמסמכים שהוגשו עלה, את שהיה ברור מאליו, כי הנזק שנגרם לבני המשפחות של המנוחים קשה וחמור אף הוא. זאת, הן במישור הנפשי-רגשי, הן במישור הפיזי, הן במישור המשפחתי-חברתי והן במישור הכלכלי.

ודוק, אין מדובר בנזק קשה שנגרם אך להורי המנוחים. הנזק הוא קשה גם לאחים ולאחיות. לסבים ולסבתות. לדודים ולדודות, לאחיינים ולאחייניות ולשאר קרובי המשפחה, החברים והמכרים.

יש לתת הדעת גם לחבלות שנגרמו לשני חניכים נוספים ולנזקים הנפשיים והרגשיים שנגרמו לכלל משתתפי הטיול.

ואדוות הנזק גדולה עוד יותר. כפי שכבר צוין, הורים לילדים בכל המסגרות, בתי ספר, תנועות נוער ומכינות קדם צבאיות שולחים ילדיהם בחששות בלי די לטיולים ולפעילויות, ולא פעם מתקשים לתת אמון בצוותים הניהוליים והחינוכיים, שמא "יקרה מה שקרה באסון נחל צפית".

ביחס לנזק החברתי ראו **בעניין קיקס**, פסקה 5:

"[...] הנה כי כן, בשיטת משפטנו יש לתת נפקות בענישה למידת הנזק החברתי שנגרם כתוצאה מההתנהגות הרשלנית של העושה במקרה הקונקרטי [...] מותו של אדם אחד בטרם עת בגין רשלנותו של אחר, הוא מוות מיותר וקשה לתפיסה. מותם של שבעה בני אדם הוא בגדר אסון שלא ניתן לכמת על-ידי פעולת חשבון פשוטה של הכפלה. האובדן גדול מסכום חלקיו".

בבחינת הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה יש לתת את הדעת גם **לנזק שעלול היה להיגרם** (סעיף 40ט(3) לחוק העונשין). בענייננו הנזק שעלול היה להיגרם הוא מותם של כלל משתתפי הטיול שיכלו בנקל להישטף אל מותם. ראו לעניין זה ע"פ 9826/05 **מחאג'נה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 9.7.2008), פסקה 18.

כן יש לתת משקל לכך **שרשלנותם של הנאשמים לא הייתה רגעית**, דוגמת רשלנות של נהג שיוצא לעקיפה בזמן או במקום מסוכן. רשלנותם של הנאשמים נמשכה למצער שעות ארוכות.

לכל אחד מהנאשמים הייתה יותר מהזדמנות אחת לעצור את הטיול, והוא לא עשה כן.

יובל יכול היה לעשות כן כשהבין שהקבוצה מטיילת בנחל כשנחשף לתמונות שאביב שלח. יכול היה לעשות כן גם כשקיבל בהמשך את ההודעות של נועם לגבי תכנון הקבוצה בשעות הקרובות ומצב הגשם.

אף אביב יכול היה לעשות כן מששמע כבר בבוקר מזאדה, נציג מטאוטק, שזה לא יום לטיולים, ובהמשך מששמע מלאופר על ההחמרה בתחזיות ובוודאי משקיבל העדכון מנועם בסמוך לכניסה לערוץ הנחל.

בחינת נסיבות ביצוע העבירה מחייבת התייחסות גם **להחלטה לצאת לטיול** באזור אליו יצאה הקבוצה חרף ההתרעות שהתקבלו במהלך אותו שבוע ביחס לאותו אזור בימי הטיול.

ודוק. יש להבחין בין הסיכונים הבלתי סבירים שהמאשימה החליטה לייחס לנאשמים בכתב האישום שלא התייחסו אל עצם ההחלטה לצאת לטיול ולשיטת הטיול, וכפועל יוצא אף הכרעת הדין לא ביססה התרשלותם של הנאשמים על אלה, לבין נסיבות ביצוע העבירה.

גרימת מותם של המנוחים נעשתה בנסיבות חריגות לפיהן ראשי המכינה, ובעיקר יובל, החליטו שלא לבטל הטיול. לא לדחותו ולא לשנות האזור הגיאוגרפי שלו חרף ההתרעות הרבות שהתקבלו במהלך השבוע שקדם לאסון על שיטפונות צפויים; חרף כך שהרוב המוחלט של הגורמים הרלבנטיים ביטל הטיולים שתוכננו לאותו אזור באותם ימים; וחרף כך שהתרעות השיטפונות החלו להתממש כשכביש 90 נסגר ומספר אנשים חולצו או נשטפו אל מותם ביום שקדם לאסון. וכן, חרף הפניות הרבות שנעשו, בעיקר אל יובל, שלא לקיים את הטיול.

כל אלו הן חלק מהנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. גרימת מותם של המנוחים ברשלנות לא נעשתה בחלל ריק כי אם גם על רקע נסיבות אלו.

כן יש לתת משקל **למעמדם של הנאשמים מול נפגעי העבירה**. הנאשמים שהם מנהל מכינה, ומנהל שלוחה של המכינה אשר גם הוביל את הקבוצה בשטח, חבים בחובות זהירות ואמון מוגברים אל מול חניכים במכינה וחניכים בעתיד שמבקשים להתגייס למכינה, שאלה גם אלה צעירים בגילם. אלה נותנים את אמונם ומבטחם במנהלים שידאגו לבטיחותם וישמרו על חייהם, ולמרבה הצער הפרו הנאשמים אמון זה.

ניתן גם לומר, כי הנאשמים הפרו את אמון הורי המנוחים ויתר משתתפי הטיול, אשר יצאו מנקודת הנחה, מתבקשת, שמנהלי המכינה ידאגו בראש ובראשונה לבטיחות ילדיהם ולא ייקחו סיכונים בלתי סבירים על חייהם.

לצד כל האמור, בבחינת נסיבות ביצוע העבירה יש לתת את הדעת גם לעניינים נוספים.

ראשית, יש לתת הדעת לכך **שמותם של המנוחים נגרם במישרין כתוצאה מאסון טבע, פגיעת שיטפון**, שאף שהיו לגביו התרעות, היה חריג הוא במיקומו, בהיקפו, וכעולה מהעדויות אף בעיתויו. בעניין זה ראו התחזית המשופרת מבוקר האסון, היום השמשי אליו קמה הקבוצה ועדותו של צביקה דור המנוסה על הפתעתו הרבה מהשיטפון שהגיע באותו יום.

שנית, יש לתת את הדעת לכך **שהאסון ארע אגב ביצוע פעילות רצויה, חינוכית וערכית** ולא אגב ביצוע פעילות אנטי סוציאלית, דוגמת פעולה אלימה, משחק בנשק או במרוץ מכוניות פיראטי.

בהקשר זה יש לתת הדעת גם לכך שרשלנות הנאשמים לא הייתה על רקע של ניסיון להשיא רווח כלכלי.

שלישית, יש לתת את הדעת גם **לחלקו היחסי של כל נאשם בביצוע העבירה ומידת ההשפעה של הנאשם האחר בביצוע העבירה** (סעיף 40ט(2) לחוק העונשין).

הנאשמים לא הואשמו בביצוע עבירת המתה בצוותא. מהכרעת הדין עלה שהתרשלותו של כל נאשם פגעה במידת מה במידת האשם של הנאשם האחר.

כך התעקשות יובל שלא לבטל או לדחות הטיול שבלעדיה לא היה מתרחש האסון, כך צידדו את אביב בהנחיות שלא כולן היו מדויקות ונכונות וכך שתיקתו ביחס להמשך הטיול בנחל צפית, שתיקה שהובנה על-ידי אביב כגיבוי, שמא נאמר אישור, של יובל המנהל הבטיחותי והידען, להמשיך הטיול בנחל צפית.

ומן הצד השני, התנהלות אביב שלא הקפיד לקיים את כל הנחיות יובל, הנחיות שלו היו מבוצעות כלשונן היו ככל הנראה מונעות האסון; או החלטתו של אביב שלא לחשוף את יובל למלוא המידע שקיבל במהלך יום האסון, בפרט תוכן השיחה עם נועם בסמוך לכניסה לערוץ נחל צפית.

רביעית, **התרשלות שני הנאשמים לא הייתה כרוכה בהפרה של תקנות או נהלים של רשויות מוסמכות** כפי שקורה לא פעם בתיקי המתה ברשלנות. כעולה מהכרעת הדין, משרד החינוך סירב לקחת חלק בגיבוש הנחיות לטיולים של מכינות קדם צבאיות או לתקף הנחיות שגובשו במועצת המכינות. בדלית ברירה, נאלצו המכינות, ובכללן המכינה ובראשה יובל, לגבש קובץ הנחיות פנימיות אשר כפי שהתברר לא היה מקצועי דיו (ראו ההנחיות הכלליות לחישוב קצב התקדמות שיטפון וחישוב זמן הגעתו).

בהקשר זה יש לתת את הדעת לכך שמשרד החינוך אף סירב לאפשר למכינה להסתייע בחדר המצב, אשר יכול היה לסייע בזמן אמת ביחס להתרעות ואף בתכנון הטיול. ושוב, בדלית ברירה נאלצה המכינה להסתייע במומחים שונים עמם יצרה קשר בשיטת "חבר מביא חבר" (נועם שמביאה את אביה צביקה שמביא את החבר השכן הראל או ההסתייעות בלאופר בוגר המכינה וכו').

חמישית, **התרשלותם של שני הנאשמים הייתה במהותה מחדלית**, היינו באה לידי ביטוי בכך שהם לא חדלו את הטיול בשלביו השונים (ומודע אני לכך שניתן לראות בכניסת אביב לערוץ הנחל כמעשה ולא כמחדל, אך כאמור המהות היא באי עצירת הטיול).

24. כפי שצוין מעלה, גיבוש מתחם העונש ההולם מחייב בחינה והתחשבות **במידת האשם של הנאשם**.

מידת האשם של הנאשם נקבעת גם בהתבסס על נסיבות ביצוע העבירה (ובענייננו אלו שפורטו מעלה - לחומרה ולקולה), אך במידה משמעותית נקבעת היא בהתבסס על היסוד הנפשי שנלווה למעשה.

בהכרעת הדין קבעתי כי לנאשמים לא היה יסוד נפשי של מחשבה פלילית, גם לא ברמה הנמוכה ביותר - קלות דעת, כי אם יסוד נפשי של רשלנות.

בעבירות המתה נודעת חשיבות יתירה לבחינת היסוד הנפשי של הנאשם.

כך אותו מעשה, למשל המתת אדם באמצעות ירי של כדור אחד מאקדח, יכול שיוביל למאסר עולם; יכול שיוביל לעונש של עשרות שנות מאסר ויכול שיוביל לעונש שלא יעלה על 3 שנות מאסר.

ההבדל טמון כולו ביסוד הנפשי שנלווה למעשה או למחדל של הנאשם.

זאת ועוד, סיווג מעשה רשלני כעבירה פלילית הוא לא מובן מאליו בשיטתנו המשפטית הנשענת על בחינה סובייקטיבית של האשם של הנאשם, באשר אשמו של הרשולן מבוסס על אמות מידה אובייקטיביות של האדם מן הישוב. לכן נדמה שהמחוקק מצא מלכתחילה לצמצם תחולת עבירות הרשלנות לעבירות שאינן מסווגות כעבירת פשע (סעיף 21(ב) לחוק העונשין) וכפועל יוצא מצא להגביל את העונש לשלוש שנות מאסר גם במקרה הקיצון שבו הרשלנות גרמה למותו של אחר.

לשם הבנת היקף הגבלת אחריותו הפלילית של הרשולן ניתן דעתנו למשל לכך שהעונש שקבע המחוקק לעבירה של החזקת סכין שלא למטרה כשרה (עד 5 שנות מאסר) הוא חמור באופן משמעותי מהעונש שקבע לעבירה של גרימת מוות ברשלנות (עד 3 שנות מאסר). זאת, אף אם לא נעשה כל שימוש בסכין (סעיף 186(א) לחוק העונשין).

יש לשים לב גם לכך שלהבדיל מעבירות ההמתה האחרות שהיו קיימות בחוק העונשין עובר לתיקון 137 בו (הרפורמה בעבירות המתה), ההצעות שהתייחסו לעבירת גרימת מוות ברשלנות לא התקבלו ועבירה זו נותרה כשהייתה. הוזה אומר, המחוקק נותר בדעתו, גם כשכבר עיגן הרפורמה בעבירות ההמתה עלי חוק, כי נכון להותיר את העונש של 3 שנות מאסר בעבירה של גרימת מוות ברשלנות על כנו. על העקרונות המנחים של הרפורמה בעבירות ההמתה - עקרון קדושת החיים ועקרון האשמה - ראו בין היתר רשימתי "**בין קדושת החיים לאשמה - על הרפורמה בעבירות ההמתה**", הסנגור 266, 4.

כל שנאמר עד עתה לעניין הרשלנות בא ללמד על כך שמידת האשם של הנאשמים במישור הפלילי היא מוגבלת באופן יחסי מלכתחילה. בעניינו של יובל אף הוזכר בהכרעת הדין הצורך להידרש לסעיף 309(5) לחוק העונשין לצורך ביסוס הקשר הסיבתי שלו.

הגם שכך, במקרים חריגים, בעיקר בהם היה ריבוי קורבנות, הענישה שהוטלה לא הוגבלה ל-3 שנות מאסר בלבד ועל כך יפורט עוד בהמשך.

25. בעניינו לא ניתן לקבל טענות הנאשמים על אודות כך שמידת רשלנותם הייתה נמוכה או שהייתה היא על סף גבול האחריות הפלילית.

אופי הסיכון שנטלו הנאשמים (גרימת מוות כתוצאה מפגיעת שיטפון); היקף הסיכון (גרימת מוות של עשרות צעירים); ההסתברות להתממשות הסיכון בהינתן ההתרעות הכלליות במהלך השבוע וההתרעות הקונקרטיות שניתנו בסמוך לאסון; האפשרות הקלה למנוע התממשות הסיכון על-ידי שני הנאשמים והיקף הנזק העצום שנגרם, **מלמדים כולם על מידת הרשלנות המשמעותית של הנאשמים.**

בנוסף, כפי שנקבע בהכרעת הדין התרשלותם של כל אחד מהנאשמים לא הייתה חד ממדית אלא קיבלה מספר ביטויים (ראו הפירוט בעמ' 472-473 להכרעת הדין בעניינו של יובל ובעמ' 486-487 בעניינו של אביב), והייתה היא ממושכת ולא רגעית.

עם זאת וכפי שכבר הוזכר, מידת רשלנותו של כל נאשם נפגמה והופחתה בשל נסיבות שונות (דוגמת ההתרשלות של הנאשם האחד אשר משליכה על מידת הרשלנות של הנאשם האחר), **כך שזו לא נותרה ברמתה המקורית בעניינם של שני הנאשמים.**

בנוסף, וכפי שכבר הוזכר, התרשלות הנאשמים לא הייתה כרוכה בהפרה של דין או אף של נוהל מטעם גורם רשמי של המדינה (להבדיל מנוהל עצמי שגיבשו המכילות). נתון זה משליך על מידת הרשלנות וכפועל יוצא על מידת האשם של הנאשמים.

בהקשר זה ראו **דו"ח הצוות לבחינת יסודות עבירות ההמתה** (דו"ח ועדת קרמניצר, אוגוסט 2011) במסגרתו הוצע לחוקק עבירה חדשה של גרימת מוות בהתרשלות רבתי. אגב דיון בהצעה זו, הייתה התייחסות לכך שהעבירה החדשה והמחמירה המוצעת ראויה למקרים שבהם היה זלזול בוטה בחוק והשאלה שנשאלה היא "האם ראוי להרחיב את העבירה גם למצב בו ההתנהגות המסוכנת מפרה נוהל, ולא רק דין חקוק. עמדת חברי הצוות היא שהפרת נוהל אינה כרוכה בזלזול בוטה בדין ואינה מגיעה לכדי דרגת האשמה הדרושה כדי להצדיק חריגה מרף הענישה על עבירות רשלנות" (עמ' 51). מן האמור עולה, כי הפרה של דין אגב ההתנהגות המסוכנת מצביעה על מידת אשם גבוהה יותר של הרשלן לנוכח הזלזול בדין שהיה כרוך בהתנהגות. בעניינו כבר צוין, ההתנהגות המסוכנת של שני הנאשמים לא הייתה כרוכה בהפרה של דין או אף של נוהל מטעם גורם רשמי של המדינה.

כן ראוי לזכור שרשלנותם של הנאשמים הייתה מחדלית באופייה. על דרך כלל, מי אשר נותן את הדין בגין גרימת מוות של אחר ביצע מעשה שהוביל להמתת האחר. כך, אדם היוורה באחר, אדם הדוקר אחר, אדם המכה אחר או אדם הדורס אחר או מתנגש ברכבו של אחר וגורם למותו.

במקרים אלה, מעשה הנאשם הוא שהוביל לפגיעה הפיזית בקרבן ולבסוף למותו. כך, לאורך כל שדרת עבירות ההמתה, לרבות בעבירת גרימת מוות ברשלנות.

בעניינו רכיב ההתנהגות של הנאשמים הוא שונה והוא בא לידי ביטוי בעיקרו באי עשייה, היינו במחדל. יש הרואים בהתנהגות שבמחדל כבעלת אשם ואנטי חברתיות מופחתים ביחס להתנהגות שבמעשה. בעניין זה ראו למשל ע"פ 2247/10 **ימיני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 12.1.2011), פסקה 39 לחוות דעתו של השופט (כתוארו אז) י' עמית וההפניות שם; ע"פ 6637/22 **בגין נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 08.01.2024), פסקה 55; וספרו של המלומד ב' סנג'רו: "**ביקורת דיני העונשין הישראליים**", התש"פ-2020, 114 וההפניות שם.

לא ניתן לסיים את הפרק הקשור במידת האשם של הנאשמים מבלי להתייחס להתנהלות הרשויות עובר לאסון. כפי שצוין בהכרעת הדין, משרד החינוך לא שיתף פעולה עם המכינות הקדם צבאיות בקביעת ולמצער בתיקוף הנחיות בטיחות לטיולים. אך חמור מכך, משרד החינוך לא היה מוכן לאפשר למכינות הקדם צבאיות לקבל שירות מחדר המצב שהוקם בדיוק לתכלית זו של מניעת אסונות בטיולים. בפסקה 162 להכרעת הדין ציינתי, כי ההתייחסות אל המכינות הקדם צבאיות, שהוכרו רשמית על-ידי המדינה, והוקמו ופעלו מכוח חוק, הייתה כאל "נטע זר", חרף הסיכון הנלווה לכך, ורק לאחר האסון הוחלט לשנות את הגישה כלפיהן ולאפשר להן להסתייע בחדר המצב.

בנסיבות אלו, ומשידענו כי המכינות פנו פעמים רבות בעבר ולא קיבלו הכוונה, מענה או סיוע מהמדינה, יש מקום לתת משקל גם לעניין זה בבחינת אשם של הנאשמים משהתברר שלבסוף הם התרשלו בדרך פועלם העצמאית.

בעניין ורסאי, פסקה 116 נקבע בהקשר דומה כי:

"סברנו כי יש ליתן משקל גם לחוסר המעש מצד הרשויות, שלא פעלו כנדרש לאיתור כשלים אפשריים במבנים שבהם נעשה שימוש בפל-קל ולמניעת בנייה תוך שימוש בצורת בנייה זו [...] הימנעותה של המדינה מליישם את הנחיותיה שלה אינה גורעת מאחריותם של המעורבים, אך היא בהחלט מהווה שיקול רלוונטי שעה שגוזרים את דינם".

26. הצדדים התייחסו בטיעוניהם לפסק הדין שניתן **בעניין ורסאי** בהקשר **לענישה הנהוגה**.

במקרה זה דחה בית המשפט העליון את ערעור המאשימה על זיכוי הנאשם המרכזי מעבירות הריגה ומעבירות נוספות שיוחסו לו, וכן את ערעורה על קולת העונש של אותו נאשם ושל יתר הנאשמים בתיק, ודחה גם את ערעורם של ארבעת הנאשמים, מהנדסים שהיו מעורבים בבניית אולמי ורסאי שרצפתו קרסה וכתוצאה מכך נספו 23 חוגגים ונפצעו 356 אחרים, על חומרת העונש שהוטל עליהם.

בית המשפט המחוזי הרשיע את ארבעת הנאשמים בעבירות של גרימת מוות ברשלנות וחבלה ברשלנות.

נאשם 1, אליהו רון, שהגהאת השיטה ליציקתתקרות המכונה "פל-קל" והיה בעל השליטה זוכה מעבירות של הריגה, חבלה חמורה ופציעה שיוחסו לו והורשע בעבירות של גרימת מוות ברשלנות וחבלה ברשלנות ונדון ל-4 שנות מאסר.

על נאשם 2 (ע"פ 9890/07 נגזרו 6 חודשי מאסר ועל נאשמים 3 ו-4 (ע"פ 9894/07, 9815/07) נגזרו 22 חודשי מאסר.

אכן, במקרה זה תוצאת האסון היא חמורה באופן משמעותי מתוצאת האסון שבענייננו, והתרשלות המהנדסים הייתה קשורה גם בהפרת תקן בנייה מקובל ונועדה היא להשיא רווחים.

עם זאת, יש לתת את הדעת לנסיבה קריטית עליה עמד בית המשפט העליון בפסק דינו שמצאה כרלוונטית לעונשו של רון ויתר המהנדסים, ואשר לא מתקיימת בענייננו.

בית המשפט העליון מציין כי :

"לא ניתן שלא לתת משקל כפי שעשה בית המשפט המחוזי לזמן הרב שחלף - למעלה מעשרים שנים - מאז ההתנהגות הרשלנית של המערערים ועד היום" (דגש לא במקור, י' ל').

נסיבה זו, של חלוף זמן של למעלה מ-20 שנים בין ההתנהגות לגזר הדין מהותית ולה משקל ממשי בענישה, ונסיבה זו כאמור לא מתקיימת בענייננו.

לטעמי קיים הבדל משמעותי ונוסף הנגזר מחלוף זמן זה.

בענייננו התרשלות הנאשמים קשורה לטיול קונקרטי. אין הכוונה לטיול בנחל זה או אחר, צאליים או צפית, אלא לטיול של קבוצה מסוימת, שיצא לאזור גאוגרפי מסוים, בימים מסוימים, אשר לגביהם היו התרעות קונקרטיות במהלך אותו שבוע ואף ביום קרות הנזק - יום האסון (הגם שהיו שינויים כאלה ואחרים בהתרעות).

הווה אומר, הסכנה הייתה ממוקדת באירוע מסוים והתרשלות הנאשמים, על מופעה השונים, קשורה לאותו אירוע מסוים.

בעניין ורסאי להבדיל, התרשלות הנאשמים הייתה אמורפית יותר, כללית יותר ולא ממוקדת (אף שניתן לומר שהיא יצרה סיכון רחב יותר). באותו מקרה היה מעין "ריחוק נזק" של המהנדסים, לא במישור האחריות הפלילית אשר נמצאה בעניינם, אלא יותר בהקשר העונשי.

כך לדוגמה, לא הובאו בפני המהנדסים עת הם התרשלו בתכנון התכניות או באישורן אזהרות קונקרטיות ביחס למבנה מסוים שבו לבסוף אירע האסון.

ה"קרבה" הקיימת בענייננו בין ההתרעות, התרשלות הנאשמים והנזק משליכה לטעמי על מידת הרשלנות של הנאשמים ובתורה צריכה להשליך על הענישה.

כן ראוי לתת הדעת לכך שבית המשפט המחוזי, ובעקבותיו בית המשפט העליון, מצאו לתת משקל בענישה גם לגילו המבוגר של הנאשם המרכזי, שהיה בן 71, יליד 1936.

עוד ראוי לציין ביחס לעניין ורסאי, כי הגם שבית המשפט העליון מצא לדחות את ערעור המדינה על קולת העונש, מצא הוא להוסיף גם את הדברים הבאים:

"נדגיש עם זאת כי גם אם היה בית המשפט המחוזי מטיל על רון עונש כבד יותר במידה מסוימת לא היינו רואים מקום להקל בעונשו" (פסקה 118).

אחר כל האמור, סבורני שיש להבהיר כי מתחם העונש ההולם, וכפועל יוצא העונש שיוטל, לא צריכים להיקבע על בסיס או בעיקר מתוך היקש על פסיקה קודמת, לא כל שכן, פסק דין אחד בודד.

בהתאם לסעיף 40(ג) לחוק העונשין, "הענישה הנהוגה" היא אך אחד הפרמטרים שעל בית המשפט להתחשב בו בלשונו של החוק לצורך קביעת מתחם העונש ההולם.

ודוק, ההתחשבות המתבקשת היא בענישה הנהוגה. שאלה היא עד כמה ניתן לראות בפסק דין בודד, שהתייחס לנסיבות שונות לגמרי של רשלנות בתכנון ובנייה, שניתן לפני קרוב ל-17 שנים, קודם לתיקון 113 בחוק העונשין בו ניתן משקל בכורה לעקרון ההלימה, שהוא עקרון הגמול (ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו, 05.08.2013], פסקה 21), כענישה הנהוגה?

27. כאן המקום לציין, כי להבדיל ממוות שנגרם ברשלנות בנסיבות של תאונות דרכים, לא קיימת פסיקה רבה, אם בכלל, בנסיבות דומות לנסיבות עניינו של ריבוי קורבנות בטיול. לא בכדי המאשימה ציינה בטיעוניה כי "לפי מיטב ידיעתה, אין בנמצא פסיקה שתהלום את המקרה דנן על נסיבותיו הייחודיות".

המאשימה הפנתה בטיעוניה לפסיקה שהתייחסה בעיקרה לנסיבות של תאונות דרכים. ב"כ הנאשמים טענו כי אין לתת משקל לפסיקה זו לנוכח השוני בנסיבות של אותם מקרים לעומת הנסיבות שבעניינו ומטעמים נוספים.

סבורני כי אין להתעלם מהפסיקה אליה הפנתה המאשימה ומפסיקה נוספת העוסקת בגרימת מוות ברשלנות בנסיבות של תאונות דרכים, וודאי כאשר מדובר במקרים שבהם היו ריבוי קורבנות. המדובר באותה עבירה ובמטריה דומה.

הנכונות להתייחס לפסיקה הקשורה בגרימת מוות ברשלנות בנסיבות של תאונות דרכים נשענת גם על כך שרוב רובה של הפסיקה המתייחסת לריבוי קורבנות בעבירה דנן היא בנסיבות של תאונות דרכים. בנסיבות אחרות לא באמת קיימת ענישה **נהוגה**.

עם זאת, יש לתת את הדעת לכך שבגזרת תאונות הדרכים הקטלניות ניתן משקל מוגבר לצורך בהרתעה ובהחמרה בענישה לנוכח היקף ושכיחות התופעה. בעניין זה ראו מיני רבים ע"פ 8748/08 ברכה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 10.10.2011) (להלן: "עניין ברכה"); ע"פ 5787/04 שחדה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 8.9.2004); ע"פ 634/19 גבאי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 26.2.2020).

על הזיקה בין שכיחות התופעה לצורך בהחמרה בענישה ראו גם דברי הרמב"ם, **מורה נבוכים**, חלק ג' פרק מא':

דע שגודל העונש וחזוק צערו או קטנותו וקלות סבלו יהיה בבחינת ארבעה דברים. הראשון... והשני - רוב המצאו שהדבר שהוא נמצא יותר - ראוי שימנע בעונש חזק אמנם מה שימצא מעט - מעט מן העונש עם מעוט המצאו מספיק במניעתו. והשלישי... והרביעי...".

עוד ראוי לזכור בהקשר זה, כי המחוקק מצא לקבוע עונש מאסר מזערי של חצי שנה במקרה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית כאמור בסעיף 64 לפקודת התעבורה, והוראה דומה לא קיימת בסעיף 304 לחוק העונשין, מה עוד שלא פעם עבירות של גרימת מוות ברשלנות בנסיבות של תאונות דרכים כרוכות בהפרת חוק או תקנה מעבר לזו הקשורה בגרימת המוות.

על רקע האמור מוצא אני להתייחס בבחינת הענישה הנוהגת גם למקרים בהם גרימת המוות הייתה בנסיבות של תאונת דרכים. זאת, תוך ההתאמה הנדרשת בהקשר של שיקולי הרתעת הרבים וכיוצ"ב כמפורט לעיל.

כפי שצוין, בטיולים ובפעילויות חינוכיות אחרות לא קיימת, לשמחתנו, תופעה של אסונות וגרימת מוות של חניכים או תלמידים. עניין זה משליך, ולו במידה מסוימת, על המשקל שיש לתת לשיקול ההרתעה אף שלא ניתן להתעלם ממנו גם בנסיבות עניינו כפי שיפורט להלן.

28. להלן תוצג פסיקה במקרים שונים, שאל חלקה הפנו ב"כ הצדדים.

מודע אני לשוני הקיים בין נסיבות אותם מקרים לבין נסיבות עניינו, לרבות בהקשר של חומרת העבירות או של מספר הקורבנות או של נסיבות ביצוע העבירה, ולשוני זה יינתן המשקל המתאים. כן תינתן התייחסות בחלק מהמקרים לשוני האמור, כפי שיפורט.

בעניין ברכה נדחה (בעיקרו) ערעורו של נאשם שהורשע ב-6 **עבירות הריגה** ובעבירה של החזקת סם לצריכה עצמית, ואשר נידון ל-16 **שנות מאסר**. במקרה זה הנאשם נהג ברכב במהירות של 171 קמ"ש תחת השפעת סמים מסוכנים ואלכוהול, נכנס לצומת בעת שברמזור בכיוון נסיעתו דלק אור אדום ופגע ברכב. כתוצאה מכך נהרגו חמשת נוסעי הרכב בו פגע כמו גם

אחיו התאום של הנאשם שישב לצידו ברכב. הערעור התקבל אך לעניין רכיב המאסר המותנה.

במקרה זה מדובר מחד בעבירות חמורות יותר אך מאידך במספר קורבנות נמוך יותר.

בע"פ 7332/11 **עטאללה נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 06.10.2013) קיבל בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע ב-4 **עבירות הריגה**, גרימת חבלה של ממש ועבירות נוספות, והמיר את עונשו ל-14 **שנות מאסר** תחת 15 שנות מאסר שהוטלו עליו בבית המשפט המחוזי. במקרה זה נהג המערער ברכב במהירות מופרזת, מבלי שהוציא רישיון נהיגה בעבר ולאחר שנפסל לנהוג, כאשר ריכוז אלכוהול בדמו היה כפול מהמותר לפי החוק, כשאף אחד מן הנוסעים לא נחגר בחגורת בטיחות. במהלך הנסיעה איבד הנאשם שליטה על רכבו ופגע בחזית רכבו בשלושה אנשים. כתוצאה מהתאונה שלושת האנשים שנפגעו מרכבו של הנאשם ואדם נוסף ששהה בתוך הרכב נהרגו.

במקרה זה מדובר מחד בעבירות חמורות יותר אך מאידך במספר קורבנות נמוך יותר באופן משמעותי מאשר בעניינו.

בע"פ 2014/20 **אנקרי נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 19.01.2021) דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע ב-8 **עבירות של הריגה (שהומרו בהמשך לעבירות המתה בקלות דעת) ונידון ל-10 שנות מאסר**. במקרה זה נהג הנאשם ברכב בכביש 90 ויצא לעקיפה אף שהנתיב הנגדי לא היה פנוי, וכפועל יוצא התנגש ברכב אחר. כתוצאה מהתאונה הרכב האחר החל לבעור ו-8 בני משפחה אחת מצאו את מותם.

יצוין, כי במקרה זה העונש שהוטל בבית המשפט המחוזי לא חרג מטווח העונש המירבי עליו הסכימו הצדדים במסגרת הסדר טיעון.

גם במקרה זה מדובר מחד בעבירות חמורות יותר ומאידך במספר קורבנות נמוך יותר ואף בסיכון נמוך יותר בשים לב למספר המעורבים שעלולים היו להיפגע.

בע"פ 2566/14 **גלפונד נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 17.02.2016) דחה בית המשפט העליון את ערעורי הצדדים (ערעור המאשימה על קולת העונש וערעור הנאשם על הכרעת הדין ועל חומרת העונש) בעניינו של נאשם שהורשע ב**עבירות של הריגה**, חבלה חמורה ופציעה ונדון ל-8 **שנות מאסר**. במקרה זה נהג הנאשם באוטובוס שבו נסעו 49 תיירים. בדרכו לאילת, עת נסע במהירות העולה על המהירות המותרת בתוואי דרך מפותל והררי, איבד הנאשם שליטה על האוטובוס והתדרדר אל תהום וכתוצאה מכך **נהרגו 24 אנשים** ולמעלה מ-25 אנשים נוספים נפצעו.

בע"פ (מחוזי-ב"ש) 11125-03-23 **אבו ע'אנם נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 30.7.2024) דחה

בית המשפט המחוזי את ערעורו של נאשם שהורשע ב-8 עבירות של גרם מוות ברשלנות ובעבירה של הובלת מטען ללא שטר מטען, והותיר על כנו עונש של 7 שנות מאסר. במקרה זה נהג הנאשם ברכב משא הכולל מטען חורג של טרקטורים וקלטרות, כשאחת מהקלטרות שהובלו בלטה עם שיני המתכת שלה לנתיב הנסיעה הנגדי שפגעו באוטובוס שבא ממול וגרמו למותן של 8 נשים שישבו באוטובוס.

יצוין, כי בקשת רשות ערעור על פסק הדין של בית המשפט המחוזי תלויה ועומדת בעת כתיבת גזר דין זה (רע"פ 18265-09-24).

ברע"פ 4157/06 פלוני ואח' נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 25.10.2007) (להלן: "עניין פלוני") נדחתה בקשת רשות ערעור (על-ידי מותב תלתא) בעניינם של נאשמים שהורשעו ב-3 עבירות של גרימת מוות ברשלנות, גרימת חבלה ברשלנות והסעת תושב זר ואשר נידונו בבית משפט השלום ל-5 שנות מאסר (נאשם 1, עונש שכלל הפעלת מאסר מותנה) ו-3 שנות מאסר (נאשם 2), כשבענייניו של נאשם 2 העונש הוחמר בבית המשפט המחוזי והועמד על 4 שנות מאסר וחצי. במקרה זה הנאשמים הסיעו לאזור ת"א מחבל מתאבד שגרם למותם של 3 ולפציעתם של רבים אחרים.

סבורני, כי במקרה זה הזיקה בין התרשלנות הנאשמים לבין מותם של המנוחים היא פחות ישירה ומובהקת מאשר בענייננו. נדמה, כי חובת הזהירות המושגית של הנאשמים בענייננו היא משמעותית יותר מזו של הנאשמים באותו מקרה.

בעפ"ת (מחוזי-חיפה) 6532-03-12 גאנם נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 17.6.2012) דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של נאשם שהורשע ב-5 עבירות של גרם מוות ברשלנות, נהיגה רשלנית וגרימת נזק לאדם ולרכוש והותיר על כנו עונש של 54 חודשי מאסר. במקרה זה הנאשם שנהג באוטובוס הסיע נוסעים רבים, שוחח עם נוסעת שישבה מאחוריו והסיט את מבטו מנתיב הנסיעה והתנגש במשאית שעצרה בשולי הכביש. כתוצאה מהתאונה 5 נוסעים נהרגו ו-20 נפצעו.

ברע"פ 698/14 אלג'בור נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 25.3.2014) נדחתה בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בע"פ (מחוזי-ב"ש) 1581-08-13 אלג'בור נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 25.12.2013) בו התקבל ערעורו של נאשם שהורשע ב-5 עבירות של גרימת מוות ברשלנות על חומרת העונש והעמיד את עונשו על 4 שנות מאסר חלף 5 שנות מאסר שנגזרו עליו בבית המשפט לתעבורה. במקרה זה הנאשם שנהג ברכב משא סטה מנתיב נסיעתו, חצה קו הפרדה וגרם למותם של חמישה בני משפחה אחת שהיו בדרכם לאירוע משפחתי.

ברע"פ 5424/07 בדריה נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 17.10.2007) נדחה ערעורו של נאשם

שהורשע ב-11 **עבירות של גרימת מוות ברשלנות** ו-6 עבירות של הסעת שב"ח שלא כדין ואשר נדון בבית המשפט המחוזי ל-33 **חודשי מאסר**. במקרה זה הנאשם שיתף פעולה עם אחר אשר היה אוסף שב"חים בשטחים, מסיע אותם למחסום בצפון ירושלים והנאשם היה קולט את השב"חים לאחר שאלה עקפו את המחסום בכניסה לישראל ובהמשך היה מסיע אותם למרכז ישראל.

באחד המקרים הנאשם הסיע 11 שב"חים, שאחד מהם הפעיל בהמשך מטען נפץ רב עוצמה וגרם למותם של 11 אנשים ולפציעתם של עשרות.

יצוין, כי האחר, אשר הסיע את השב"חים בתוך שטחי הרשות, נדון ל-45 **חודשי מאסר**.

גם במקרה זה נראה כי הזיקה בין התרשלנות הנאשמים לבין מותם של המנוחים היא פחות ישירה ומובהקת מאשר בענייננו כשחובת הזהירות המושגית של הנאשמים בענייננו היא משמעותית יותר מזו של הנאשמים באותו מקרה.

בעניין קיקס הנ"ל דחה בית המשפט העליון את ערעורו של נאשם שהורשע בריבוי עבירות של גרימת מוות ברשלנות וריבוי עבירות של פציעה ועבירות נלוות והותיר על כנו עונש של 30 **חודשי מאסר**. במקרה זה גרם הנאשם **למותם של 7 בני אדם** ולפציעת של עשרות בכך שנסע במהירות של 34 קמ"ש מעל למהירות המותרת עת נהג במשאית סמיטריילר, איבד שליטה על המשאית ופגע באוטובוס בו 57 תלמידים (גילאי 4-5) ו-4 מורותיהם.

עם זאת ראוי לציין, כי בית המשפט המחוזי מצא להקל במקרה זה עם הנאשם בשל מצבו הרפואי החמור של הנאשם, שהיה חולה בסרטן ונזקק לאשפוזים רבים. בית המשפט העליון מצא להדגיש בפסק הדין כי: **"ברי, כי לולא המצב הרפואי של המערער, עונשו היה חמור בהרבה. מבטו של בית המשפט חייב להיות כלפי המערער, אך גם כלפי הקורבנות והערך החברתי שבו הוא פגע"**.

בע"פ (מחוזית-א) 71198/00 **בר אילן נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 11.10.2001) דחה בית המשפט המחוזי את ערעורם של נאשמים שהורשעו במחדלים של אסון המכביה בו מצאו את מותם 4 **ספורטאים ונפגעו 69 נוספים** בקריסת גשר עליו צעדו הספורטאים והותיר על כנם עונשים של 21 **חודשי מאסר שהוטל על נאשם 1, 15 חודשי מאסר שהוטלו על נאשמים 2-3 ו-9 חודשי מאסר שהוטל על נאשם 4**. הנאשמים הורשעו בגרימת מותם ברשלנות של 4 אנשים ובגרימת חבלה ברשלנות ל-69 אנשים (נאשמים 2-3 הורשעו בנוסף בעבירה של ביצוע עבודות הנדסה בנאיות בניגוד לחוק רישום קבלנים).

בע"פ (מחוזית-ב"ש) 7059/02 **מדינת ישראל נ' בנדר** (פורסם בנבו, 20.6.2005) דחה בית המשפט המחוזי את ערעורם של הנאשמים באסון פסטיבל ערד וקיבל את ערעור המאשימה על קולת העונש באופן חלקי בכך שהגדיל את גובה הקנס שהוטל על נאשם 2. נאשמים 1 ו-2

הורשעו בעבירה של גרימת מוות ברשלנות (נאשם 2 הורשע בנוסף בעבירה של שיבוש הליכי משפט) ובית המשפט הותיר על כנם עונשים של **9 חודשי מאסר שהוטלו על נאשם 1 ושנת מאסר שהוטלה על נאשם 2**. במקרה זה נמצאו הנאשמים אחראים למותם של **שלושה נערים** באסון פסטיבל ערד לאחר שנאשם 1 ששימש כמפיק האירוע לא הבטיח את קיומם של אמצעי ביטחון ולא דאג לעקוב אחר קצב מכירת הכרטיסים ונאשם 2 ששימש כאחראי על הפצת הכרטיסים לאירוע ומכר כרטיסים מעבר לכמות שאושרה.

29. ב"כ יובל הפנה לעשרות פסיקות בעבירות של גרם מוות ברשלנות בנסיבות שלא קשורות לתאונות דרכים.

סבורני שיש לתת משקל מוגבל לפסיקה זו באשר רובה התייחסה למקרים שהסתיימו במוותו של אדם אחד.

מידת הפגיעה בערך המוגן של קדושת החיים, מידת הנזק שנגרם כתוצאה מביצוע העבירה ובמקרים בהם מעורבות מסגרות גדולות גם מידת הנזק שעלול היה להיגרם הן שונות לחלוטין כאשר מדובר במקרה שהסתיים במוותו של אדם אחד לעומת מקרה שהסתיים במוותם של עשרה בני אדם, כך שאין לראות בענישה שהוטלה בנסיבות של קורבן אחד כנקודת ייחוס רלוונטית לענייננו.

מתוך עשרות פסקי דין אליהם הפנה ב"כ יובל, מצאתי מספר פסקי דין רלוונטיים לענייננו, בהם היו ריבוי קורבנות, ולא לה ניתנה התייחסות מעלה.

30. **על רקע כלל האמור, סבורני כי מתחם העונש ההולם בעניינם של שני הנאשמים צריך לנוע בין 80 ל-120 חודשי מאסר.**

31. לא מצאתי לחרוג ממתחם העונש ההולם שקבעתי בעניינם של שני הנאשמים.

טענות ב"כ הנאשמים בעניין זה, לרבות אלו הקשורות בנזק שנגרם להם בעקבות ההליך שנפתח כנגדם או בעקבות חלוף הזמן או בעקבות התנהלות הרשויות, רלוונטיות ככלל לקביעת העונש בגדרי מתחם העונש ההולם שנקבע. בעניין זה ראו סעיפים 40א(3)(9)(10) לחוק העונשין.

איני סבור כי בעניינם של שני הנאשמים יש לחרוג ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום.

אכן, שיקול השיקום הוא לא אקסקלוסיבי לעבריינים מדופלמים, וגם בעניינם של נאשמים שהורשעו לראשונה בחייהם, אף בעבירות רשלנות, יש מקום לשיקול זה, בהיבט של השתלבות מחדש בחברה באופן מתפקד ויצרני.

הגם שכך, בענייננו אין בשיקול זה כדי להצדיק חריגה ממתחם העונש ההולם, ויכול וינתן לו משקל במסגרת קביעת העונש בתוך המתחם.

באופן דומה, אין מקום בענייננו לחרוג ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק. בחינת טענות הנאשמים בעניין זה לא שכנעו כי מתקיים אותו חריג שבחריגים שהוכר בפסיקה ובכתיבה לשם כך (ראו למשל ע"פ 4456/14 קלנר נ' מדינת ישראל ([פורסם בנבו, 29.12.2015]; "חריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק", י' ליבדרו, הסניגור 8-197, 4).

בהקשר זה אציין, כי את טענת האכיפה הבררנית שהעלו הנאשמים מצאתי לדחות כבר בהכרעת הדין (פסקאות 329-324), כשביחס לנועם קבעתי כי הגם שהיא נטלה חלק משמעותי בארגון הטיול, קיימים הבדלים משמעותיים בינה לבין הנאשמים משזו עשתה כל שלא ידה כדי לבטל את הטיול או לדחותו, ומשזו לא קיבלה החלטות על עצם הוצאת הטיול או במהלך הטיול בהיותה זוטרה וכפופה ליובל ולאביב.

על רקע האמור, החלטת המאשימה שלא להעמיד את נועם לדין, להבדיל מהנאשמים, הייתה סבירה ומתבקשת, ולכן כוחה של ההחלטה לדחות את טענת האכיפה הבררנית במסגרת הכרעת הדין לעניין האחריות, יפה גם עתה ביחס לעניין העונש. הוזה אומר בהעדר פגם בהתנהלות הרשות אין מקום לתת סעד, גם לא יחסי, של הקלה בעונש.

עוד אוסיף, כי אינני סבור שהתנהלות יתר הרשויות או הסיקור התקשורתי מצדיקים במקרה זה חריגה ממתחם העונש ההולם מטעמי צדק.

32. בגדרי מתחם העונש ההולם מצאתי לתת משקל לפגיעה של העונש בנאשמים (סעיף 40א(1) לחוק העונשין). ברי כי עונש המאסר שיוטל על הנאשמים, שמעולם לא ריצו עונש מאסר, יפגע בהם קשות במישורים שונים.

נתתי משקל גם לפגיעה של העונש במשפחתם של הנאשמים (סעיף 40א(2) לחוק העונשין). שני הנאשמים בעלי משפחות, ולאביב ארבעה ילדים קטנים. מכאן שעונש מאסר שיוטל עליהם לתקופה ממושכת יפגע קשות במשפחתם, גם זאת במישורים שונים, לרבות במישור הכלכלי.

עוד נתתי משקל לנזקים שנגרמו לנאשמים מביצוע העבירה ומהרשעתם (סעיף 4א(3) לחוק העונשין). כעולה מעדויות הנאשמים בשלב הטיעונים לעונש ומעדויות בני משפחתם, עולמם של הנאשמים לאחר האסון לא דומה לעולמם קודם האסון. מהעדויות לעונש עלה כי הנאשמים חוו לאחר האסון משברים אישיים ומשפחתיים, משברים חברתיים ומשברים כלכליים משמעותיים.

מצאתי לתת משקל גם להתנהגותם החיובית של הנאשמים ולתרומתם לחברה (סעיף 40א(7) לחוק

העונשין). מהעדויות והראיות לעונש שהציגו הנאשמים, עולה כי אלה תרמו רבות לחברה הישראלית. זאת, לרבות במסגרת עבודתם בעולם המכינות הקדם צבאיות עובר לאסון ולרבות במסגרת שירותם הצבאי עת שירתו כקצינים קרביים בסדיר ובמילואים משך שנים.

מצאתי לתת משקל גם לחלוף הזמן מעת ביצוע העבירות (סעיף 40א(10) לחוק העונשין).

בעניינינו חלפו קרוב ל-7 שנים מאז נעברו העבירות. הגם שב"כ הנאשמים האריכו לא פעם בחקירותיהם או בטיעוניהם מעבר לנדרש, לא ניתן לזקוף את חלוף הזמן לחובת הנאשמים.

ראשית, יש לזכור כי בסופו של הליך הנאשמים זוכו מהעבירות שיוחסו להם מלכתחילה ומכאן שלא ניתן לומר שהם ניהלו "הגנת בדים" ולא ביקשו סתם כך לבזבז זמן.

אציין בהקשר זה, כי לזיכוי הנאשמים מהעבירות המקוריות, שהיו חמורות מאלה שבהן הם הורשעו, יש כשלעצמו משמעות מסוימת לעניין העונש, משהנאשמים היו נתונים "באימת דין כפולה ומכופלת" (ע"פ 1276/95 **מדינת ישראל נ' בעדש** [פורסם בנבו, 28.03.1995], פסקה 2).

שנית, יש לזכור כי כתב האישום הוגש כשנה וחצי לאחר האסון, כי בשנה הראשונה שלאחר הגשת כתב האישום ניהלו הצדדים משא ומתן והליכי גישור (ורק לאחר שלב זה התיק הועבר לניהול ההליך על-ידי), וכן שהתיק התנהל בין היתר, במהלך תקופות ה"קורונה" ומלחמת "חרבות ברזל" על ההשלכות שהיו לכך לעניין קצב קידום התיק.

אף שהזכרתי שחלפה תקופה של כשנה וחצי בין קרות האסון לבין הגשת כתב האישום מוצא אני להבהיר כי אין בתקופה זו משום "שיהוי" של המאשימה בהינתן מורכבות התיק והיקפו, ודאי לא שיהוי כזה המצדיק הקלה בעונשם של הנאשמים.

עוד מצאתי לתת משקל לעובדה שהנאשמים נעדרו עבר פלילי (סעיף 40א(11) לחוק העונשין).

עם זאת, משקלה של נסיבה זו הוא מוגבל משידענו שעבירות רשלנות נעברות לא פעם על-ידי נאשמים נעדרו עבר פלילי.

מצאתי לתת משקל גם להמלצות שירות המבחן ולתוכן התסקירים שהוגשו אשר לימדו, בין היתר, על תחושות הכאב של הנאשמים בשל תוצאות האסון, כמו גם על הפגיעה האישית והמשפחתית שנגרמה להם בעקבותיו. אציין, כי לא מצאתי לקבל את טרזניית ב"כ הנאשמים ביחס להמלצה העונשית של שירות המבחן בשים לב למכלול נסיבות העניין.

מצאתי לתת משקל גם לעדויות שנשמעו לעניין העונש ולראיות ולמסמכים שהוגשו, על-ידי כלל

הצדדים.

לצד כל האמור, סבורני שיש לתת משקל גם לשיקול הרתעת הרבים (סעיף 40 לחוק העונשין).

שיקול זה מצדיק את מיקום עונשם של הנאשמים מעל לרף התחתון של מתחם העונש ההולם שנקבע, הגם שהמאשימה עצמה סברה שיש למקם את עונשם של הנאשמים ברף התחתון של מתחם העונש ההולם, אך היא כמובן התייחסה למתחם שאותו היא הציעה.

אכן, מותם של המנוחים לא נגרם בנסיבות שכיחות של גרימת מוות, כמו בנסיבות של תאונות דרכים או אף תאונות עבודה או בטיחות, ואולם לנוכח חשיבות ערך קדושת החיים, יש מקום לשיקול זה גם בנסיבות ענייננו.

יש מקום להרתיע מדריכים, מורים ומנהלים של מסגרות חינוכיות דוגמת בתי ספר, תנועות נוער ומכינות קדם צבאיות להקפיד הקפד היטב על בטיחות וחיי התלמידים, החניכים ויתר המשתתפים.

כך תדע כל אם עבריה כי גורל בניה לא מופקד רק בידי מפקדים שראויים לכך, אלא גם בידי מדריכים, מורים ומנהלי מסגרות הראויים לכך. מדריכים, מורים ומנהלי מסגרות אשר לא רק דואגים להגשים את התכליות החינוכיות והערכיות של המסגרות, ביניהן ידיעת הארץ והכרת נופיה, שהן תכליות חשובות כשלעצמן, כי אם כאלה הדואגים גם, ותחילה, לחיי החניכים והתלמידים ובטיחותם.

ברי, כי אין מקום לזקוף לחובת הנאשמים את ניהול המשפט (סעיף 40א(6) סיפא לחוק העונשין). וודאי משהם זוכו מהעבירות החמורות שיוחסו להם תחילה. לצד זאת, אין הם זכאים לאותה הקלה לה זכאים נאשמים שנטלו אחריות **אמיתית** על מעשיהם (סעיף 40א(4) לחוק העונשין).

נטילת אחריות אמיתית כורכת עמה מעשה, וכדבריו של ה"זקן" "דיבור שאינו צמוד למעשה אין לו ערך".

במקורותינו ידוע שבכדי לזכות ברחמים לא די בהודאה. על המודה גם לעשות מעשה, לעזוב, שנאמר "מִכֶּסֶה פֶּשְׁעוֹ לֹא יִצְלִיחַ וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יִרְחָם" (משלי, כח, י"ג). פשט הדברים הוא שלא די בהודאה בחטא אלא יש גם לעזוב את הדרך הרעה. אך יכול וניתן לדרוש עזיבה גם בהקשרים אחרים. עזיבה של עמדה או של נכס או של טענה או גישה שהחוטא ממשיך להחזיק בהם.

ב"כ יובל טען, כי יובל "**לקח אחריות גם בשטח... והוא עשה את זה פעם אחר פעם**" (פרוט' מיום 23.02.2025, עמ' 846, ש' 5-6). יובל עצמו, וחלק מהעדים שטענו לזכותו לעונש, הזכירו שיובל התפטר על אתר מניהול המכינה. סבורני כי אין בכך רבותא משום שכבר באותה עת יובל הבין הבן היטב כי למכינה אין תוחלת, וודאי לא בעתיד הנראה לעין, לא כל שכן שהוא ימשיך לעמוד בראשה, ולכן גם לא ניתן לראות בכך משום מעשה המלמד על לקיחת אחריות. וודאי לא במישור הפלילי.

כזכור, יובל לא הודה שהוא התרשל ולא הודה בקיומה של אחריות פלילית כלשהי מצדו לתוצאות האסון. נהפוך הוא, יובל באמצעות בא-כוחו, כפר במיוחס לו והטיל אחריות, במישרין או ברמיזה, על אחרים ואף על שותפו לכתב האישום.

נטילת האחריות של יובל במישור הפלילי היא אפוא "נטילת אחריות מדומה". נשארת היא בגדר קליפה ריקה שאין בתוכה כל גרעין של מנהיגות וערכיות הטמונים בקבלת אחריות אמיתית.

כל שנאמר ביחס ליובל עד כה יפה בהתאמות הנדרשות גם לאביב, שאף הוא לא לקח אחריות פלילית כלשהי על מעשיו, כפר באמצעות בא-כוחו במיוחס לו והפנה אצבע מאשימה אל רבים אחרים ואף אל שותפו לכתב האישום.

אכן, כתב האישום ייחס לנאשמים עבירות חמורות ולא ניתן לזלזל בקושי של קבלת אחריות פלילית, ברמה כלשהי, לגרימת מותם של עשרה אנשים, ואולם קשה לקבל הטענה שאלה נטלו אחריות על מעשיהם באשר, כאמור, הם לא הודו אפילו בכך שהתרשלו. כל שהצליחו לחלץ מעצמם במהלך עדותם זה שהם טעו בהתנהלותם במהלך הטיול וכי יכלו להתנהל אחרת. מעט מדי ומאוחר מדי.

יכול ואף ניתן להתייחס אל העמדה העונשית שהציגו הנאשמים באמצעות באי-כוחם, עמדה אשר לא מצדיקה לטעמם ולו יום מאסר אחד מאחורי סורג ובריח, ככזו המתכתבת עם אי לקיחת אחריות, גם לאחר שזו כבר נקבעה על-ידי בית המשפט.

בעניין זה קשה שלא להיזכר בדברי יובל עצמו כאשר אמר במהלך אחת הישיבות שקדמו ליציאה לטיול שאם יקרה משהו בטיול הוא זה שיכנס לכלא.

אחידות הענישה

33. ב"כ יובל טען, כי יש להטיל על יובל עונש קל מזה אשר יוטל על אביב. ב"כ אביב טען טענה דומה אך הפוכה, כלומר שיש להטיל על אביב עונש קל מזה אשר יוטל על יובל. המאשימה לעומת זאת, טענה כי יש להטיל על שני הנאשמים עונש זהה.

מצאתי לבכר בעניין זה את עמדת המאשימה.

שני הנאשמים הורשעו באותן עבירות במסגרת אותו אירוע. הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה שפורטו מעלה דומות למדי ביחס לשני הנאשמים. המלצת שירות המבחן בעניינם של שני הנאשמים אף היא דומה.

אכן, הנסיבות הקשורות בביצוע העבירות ואף חלק ממאפייני ההתרשלות של הנאשמים אינם זהים, ואולם לא סברתי כי יש באלה כדי להצדיק הטלת עונש מחמיר או מקל על מי משני הנאשמים.

בעניין זה לקחתי בחשבון גם את מסקנתי בדבר כך שמאפייני ההתרשלות של כל אחד משני הנאשמים פגעה במידת מה במידת האשם של הנאשם האחר.

כך למשל, אבקש לחזור לדברים שכתבתי בפסקה 363 להכרעת הדין: "אכן, יובל עצמו לא הכניס פיזית את הקבוצה אל תוך ערוץ נחל צפית כמו אביב, אך ניתן לומר שבמחדליו שתוארו לעיל, הוא אישר את הכניסה לתוך הנחל, וגם בכך נטל הוא סיכון בלתי סביר לקרות התוצאה".

מסקנתי בדבר כך שיש להטיל על הנאשמים עונש זהה מתכתבת גם עם אחד העקרונות המקובלים בשיטתנו המשפטית בדבר אחידות הענישה, עקרון אשר לא דורש זהות מוחלטת בנסיבות ה"עושה" וה"מעשה" של הנאשמים השונים כתנאי להטלת עונשים דומים עליהם. בעניין זה ראו למשל ע"פ 419/81 **פייביש נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 14.10.1981), פסקה 9.

ריבוי עבירות וצבירת עונשים

34. הצדדים התייחסו בטיעוניהם לשאלת צבירת העונשים בשל ריבוי העבירות.

המאשימה סברה שיש מקום בענייננו לצבירת עונשים. לטענתה, בהתאם לפסיקה, מקום שבו ניתן היה לצפות פגיעה במספר רב של קורבנות וכפועל יוצא נקבעה דרגת רשלנות גבוהה, ניתן להשית ענישה מצטברת גם בעבירה של גרימת מוות שהיסוד הנפשי שלה הוא רשלנות, כך שהרף העליון של מתחם העונש ההולם ישקף מכפלה של העונש המרבי של העבירה במספר העבירות שעבר הנאשם. הגם שכך, המאשימה הסכימה בדיון כי בפועל בתי המשפט לא הילכו בדרך זו.

ב"כ הנאשמים טענו מאידך, כי בשים לב לכך שהנאשמים הורשעו בעבירות רשלנות ובשים לב למידת הרשלנות הנמוכה ואופייה, אין מקום לצבירת עונשים.

35. סעיף 40ג לחוק העונשין, שכותרתו "ריבוי עבירות", יהווה את תחנת המוצא לדיון בסוגיה זו.

בסעיף קטן (א) נקבע כי **"הרשיע בית המשפט נאשם בכמה עבירות המהוות אירוע אחד, יקבע מתחם עונש הולם כאמור בסעיף 40ג(א) לאירוע כולו, ויגזור עונש כולל לכל העבירות בשל אותו אירוע"**.

את סעיף זה יש לקרוא יחד עם סעיף קטן(ג) הקובע כי **"בגזירת העונש לפי סעיף זהיתחשב בית המשפט, בין השאר, במספר העבירות, בתדירותן ובזיקה ביניהן, וישמור על יחס הולם בין חומרת מכלול המעשים ומידת אשמו של הנאשם לבין סוג העונש, ואם גזר עונש מאסר - לבין תקופת המאסר שעל הנאשם לשאת"**.

מן האמור עולה שבענייננו, בו אין מחלוקת שמדובר ב"אירוע אחד" שבקשר אליו הורשעו הנאשמים במספר עבירות, יש לגזור עונש כולל לכלל העבירות, ולהתחשב, בין השאר, במספר העבירות

לצורך גיבושו של העונש הכולל.

עונש כולל זה צריך לשמור על הלימה בין מכלול המעשים ומידת האשם, לבין סוג העונש, וככל שמדובר בעונש מאסר לתקופת המאסר.

לכאורה, עונש כולל יכול להוות מכפלה של העונש המקסימלי של העבירה במספר העבירות שבו הורשע הנאשם, אך גישה זו לא מקובלת ולא בכדי המאשימה לא הציגה ולו פסק דין אחד שתומך בגישה זו, ואף העתירה העונשית שלה רחוקה מלבטא גישה זו.

גישה שכזו עלולה להוביל לעונש בלתי מידתי ואשר אינו מתיישבת עם עקרון ההלימה, שהוא כאמור העקרון המנחה בענישה.

במאמרם של המלומדים נ' דגן ו-ר' קנאי "ריבוי עבירות: אתגרים והצעת פתרונות לאור עקרון ההלימה (בעקבות סעיף 40ג לחוק העונשין)", ספר אדמונד לוי, 613 ציינו המחברים כי: "אולם מהספרות ומהמשפט ההשוואתי אנו למדים כי הלימה מתייחסת למכלול העבירות ואינה מחייבת צבירה מלאה. הדרישה להתאים את העונש המוטל על מספר העבירות לחומרת המכלול ולא לצירוף של חומרת כל אחת מהעבירות מצויה, כפי שנראה בפרק הבא, בשיטות משפט רבות. באותם מקרים, בית המשפט נדרש לפעול לפי עקרון הטוטליות (totality principle), המהווה בסיס למתן עונש כולל, ולא לצבור אריתמטית את כלל העונשים. לפי עקרון זה, כאשר נגזר הדין על כמה עבירות, על השופט לבחון אם סך כל העונש שנגזר הולם את מכלול העבירות שבהן הורשע העבריין" (עמ' 617-619).

כן מציינים המחברים, לאחר הפניה למשפט הזר ולמחקר אמפירי, כי: "לדעתנו, ההצדקה המרכזית בגישה גמולית לעונש כולל נעוצה ברצון לשמור על עונש מידתי המשקף שיקולי חסכנות. עונש כזה נמנע מ'שבירת' העבריין באמצעות מאסר המגיע לחלק הארי של חייו הבוגרים. הוא משקף מידתיות אורדינלית באופן שהעונש הניתן לכמה עבירות לא יגיע לדרגת העונשים המוטלים על סוג עבירות חמור יותר. עונש כולל במקרה המתאים משקף את האשם הפחות של מי שביצע ריבוי עבירות במסגרת אותו דחף עברייני אחד ולא בחר שוב ושוב וכל פעם בנפרד לפגוע בערך המוגן." (עמ' 630).

נראה כי דברים אלה נכונים ביתר שאת ביחס לעבירות שנעברו מתוך יסוד נפשי של רשלנות בהן אין בחירה מודעת, ולו חד פעמית, לפגוע בערך המוגן. זאת, בפרט כשהעבירות הן מחדליות באופיין, כבעניינו.

כפי שפורט מעלה, גם כאשר מדובר בגזירת עונש כולל למספר עבירות, יש לשמור על הלימה, אשר נשענת בין היתר, על מידת האשם של הנאשם. כאמור, מידת האשם נלמדת באופן משמעותי מהיסוד הנפשי של הנאשם, ולכן כאשר מדובר ביסוד נפשי של רשלנות, יש לבחון בזהירות את אפשרות צבירת העונשים. בעניין זה צוין למשל בע"פ 4089/07 סייף נ' מדינת ישראל

(פורסם בנבו, 06.5.2010), פסקה 48 כי "היותה של עבירה המסוימת עבירת רשלנות עשוי להוות שיקול כנגד צבירת העונשים".

בע"פ 4927/14 ברמי נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 21.1.2015), פסקה 71 צוין כי "העובדה שמדובר ביסוד נפשי של רשלנות, עשויה להוות שיקול כנגד גזירת עונשים מצטברים". כן ראו פסק דינו של חברי, כב' השופט י' עדן בעפ"ג (מחוזי - ב"ש) 379-04-15 ויצמן נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 16.07.2015), פסקה 10, אשר התייחס לקושי של צבירת עונשים בעבירות רשלנות "גם ביחס לכוונת המחוקק לצמצם את הענישה כאשר מדובר ברשלנות".

מפסקי דין אלה עולה שבעבירות רשלנות הנטייה תהיה שלא לצבור את העונשים, ואולם אין בפסקי דין אלה אמירה קטגורית השוללת אפשרות לעשות כן. שאלת היסוד הנפשי של הנאשם מהווה שיקול בשאלה זו אך לאו דווקא שיקול יחיד או מכריע.

בעניין פלוני, פסקאות 3-4 נקבע בעניין זה כי:

" [...] אלא שבעניין זה מקובלת עלי עמדתו של בית המשפט המחוזי, כי הפסיקה לא תחמה, ולא ביקשה לתחום את הבחינה הנורמטיבית, תלוית-הנסיבות והשיקולים העקרוניים, אך ורק לעבירת הרצח [...] הערך של חיי אדם, והצורך ליתן ביטוי עונשי לכל קיפוח של חיי אדם - עקרונות מנחים שהפסיקה חזרה והדגישה בהקשר הנדון - אינם מתייחדים לעבירת הרצח, והם נכונים גם לעבירות אחרות שתוצאתן מות הקורבן [...] לא בכל מקרה שבו התנהגות רשלנית מצד הנאשם הביאה למותם של מספר אנשים, מוצדק יהיה להטיל עונשים נפרדים ומצטברים. לא תמיד נכון להתייחס באותו אופן, בהקשר הנדון, למעשה-המתה מכוון ולמעשה-המתה רשלני. הכל תלוי בנסיבות [...]".

ובעניין ורסאי, פסקה 115 נקבע בהקשר זה כי:

"נוכח גודל האסון ולמספרם הרב של ההרוגים והפצועים מוצדק היה לגזור על רון, שפעולותיו הרשלניות עליהן עמדנו בהרחבה הביאו לקרות האסון, עונש העולה על עונש המקסימום שניתן להטילו בגין עבירה אחת של גרימת מוות ברשלנות. כך מתחייב מן ההכרה בקדושתם של חיי אדם העומדת ביסוד תפיסתנו המוסרית".

בענייננו, מדובר מחד בנאשמים שלהם היה יסוד נפשי של רשלנות והעבירות שעברו היו מחדליות באופיין. מאידך, רשלנותם של הנאשמים הייתה בבסיסה משמעותית, אך עיקר הדבר הוא שרשלנותם הובילה לאובדן חיים של רבים ואף ניתן היה לצפות כי התממשות הסיכון שנבע ממחדליהם של הנאשמים תביא לפגיעה במספר רב עוד יותר של קורבנות.

שילוב הדברים יחד עם הוראות סעיף 40ג לחוק העונשין, מובילים למסקנה כי אין מקום להגביל את עונשם של הנאשמים אך לעונש מקסימלי של עבירה אחת כפי שטענו ב"כ הנאשמים. תוצאה שכזו לא תשמור על ההלימה הנדרשת ולא תיתן ביטוי נאות לערך קדושת החיים. עם זאת, גם על ה"צבירה" להיות מידתית ומותאמת.

פיצויים

36. כזכור, המאשימה עתרה להטיל על הנאשמים גם עונש של פיצויים. ב"כ הנאשמים עתרו להימנע מכך, בעיקר לנוכח כך שמרבית משפחות המנוחים כבר זכו לפיצויים בהליך אזרחי. לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת נסיבות העניין מצאתי כי יש מקום לקבל את עמדת המאשימה גם בעניין זה. אכן, מרבית המשפחות כבר קיבלו פיצוי משמעותי מחברת הביטוח של המכונה וממשרדי ממשלה שונים במסגרת הליך האזרחי (כעולה מטיעוני המאשימה שולמו פיצויים של למעלה מ-24 מיליוני שקלים - פרוט' מיום 23.02.2025, עמ' 110, ש' 11-1).

מוכן אני גם לקבל טענת ב"כ הנאשמים (שלא הופרכה על-ידי המאשימה) כי חלק מסכום הפיצוי ששולם הגיע גם מסכומי כסף להם היו זכאים הנאשמים מחברת הביטוח לטובת ייצוג משפטי ואשר עליו הם וויתרו לטובת הפיצוי.

הגם שכך, אין באלה כדי למנוע אפשרות הטלת **עונש** פלילי של פיצוי, על אף מאפייניו האזרחיים של הפיצוי הפלילי. קבלת הפיצוי האזרחי, ואף הטענה הקשורה בויתור על כספים מצד הנאשמים מאותה חברת ביטוח לטובת הפיצוי, משליכות על היקף הפיצוי הפלילי אך לא צריכות להשליך על עצם הנכונות לקבוע אותו כרכיב עונשי. הפיצוי כעונש פלילי נועד להגשים חלק מהתכליות של הענישה הפלילית שלא בהכרח הוגשמו במסגרת הסדר התשלום האזרחי.

סבורני, כי יש להטיל על הנאשמים עונש של פיצוי בשים לב לעובדה שלא הם אלה שפיצו במישרין את משפחות המנוחים בהליך האזרחי. הפיצוי שולם כאמור על-ידי גורמים אחרים.

כן סבורני שיש להטיל על הנאשמים עונש של פיצוי, אף אם לא משמעותי, גם לנוכח הצורך בחידוד ההכרה באחריותם האישית של הנאשמים לפגיעה במנוחים ובמשפחותיהם ולפגיעה בשני הצעירים שנחבלו.

הכרה זו חשובה ומשמעותית בהינתן מעמדן של משפחות המנוחים כנפגעות עבירה. הכרה זו צריכה לקבל ביטוי, בין היתר, בצורת עונש פלילי של פיצוי.

בעניין זה ראו למשלרע"פ 9727/05 **פלוני נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 08.08.2007); וע"פ 10996/03 **נרקיס נ' מדינת ישראל** (פורסם בנבו, 27.11.2006) פסקה 23 בוין כי:

"אין קורלציה ישירה בין החיוב האזרחי בפיצוי לבין פיצוי לקורבן עבירה"

עמוד 57

בהליך פלילי, המהווה חלק מהתכלית העונשית, וככזה, מטרותיו חורגות ממתן סעד לנפגע גרידא. אמנם, הפיצוי על פי סעיף 77 לחוק העונשין הוא בעל אופי אזרחי ככל שהוא נוגע לנפגע לכלל המונע כפל פיצוי [...] אולם אין בכך כדי לעקר את האלמנט העונשי שבפיצוי לקורבן, ולהיותו בעל תכלית שבדין הפלילי, גם אם בשלב שלאחר גזירת העונש יתכן הליך של קיזוז והתאמה בין הפיצוי שנפסק בהליך האזרחי לבין הפיצוי שנפסק בהליך הפלילי [...]."

למותר לציין, כי מצבם הכלכלי של הנאשמים כלל לא רלוונטי לשאלה של פיצוי פלילי. זאת, להבדיל מעונש הקנס שביחס אליו מצא המחוקק חשיבות לשאלת מצבו הכלכלי של הנאשם (סעיף 40ח' לחוק העונשין).

עם זאת, גם ביחס להיקף הפיצוי, יש לתת את הדעת ליסוד הנפשי שנקבע בעניינם של הנאשמים ואף יש לתת משקל למכלול רכיבי הענישה בגזר הדין. זאת, כאמור, מעבר להתחשבות בפיצוי שכבר שולם למשפחות.

לפני סיום

37. בית המשפט מבקש לפנות למשפחות המנוחים. בית המשפט התרשם לאורך ההליך כולו ובפרט בשלב העדויות לעונש, ממשפחות ערכיות, ציוניות וגאות. משפחות שחינכו וגידלו בנות ובן לתפארת.

מותם של המנוחים היה מיותר וכואב, אך משמעות מסוימת, ולו סמלית, ניתן למצוא בכך שאת מותם מצאו המנוחים, צעירים מופלאים, דווקא במהלך טיול של מכינה קדם צבאית, ברגביה ובשביליה של הארץ אותה ביקשו לשרת, כשרוח ההתנדבות והמצוינות שכל כך אפיינה אותם, מפעמת בלבם.

וממש לפני סיום אבקש להפנות לשירה של גלי בללי ז"ל, שנספתה בטיול, מתוך ספר שירים שכתבה "אל תקרא לי מלאך", ספר שירים מרגש ומיוחד, שהוגש כראיה לעונש (ת/ב1):

לא נפלו עלי השמיים

אנחנו מפחדים שניפגע

ומפחדים שלא נצליח

חושבים שאם נרוויח כסף והרבה

אז העתיד שלנו יהיה מבטיח

מציבים לנו עובדה

שהשכלה תביא עבודה

ואם יש לך שני ילדים בית וגינה

אז אתה בדרך הנכונה.

אז ילדים לומדים ומצטיינים

וילדים נושרים מהלימודים

הסיבה לא משנה לאף אחד

מבחינתם יש חכמים ויש לא טובים

אז כשהמטרות כל כך ברורות כבר מילדות

אין אפשרות לחשוב על יצירתיות, תרבות, חברות, התנדבות

וכל הגוף מכוון לציונים והסתגלות

למערכת ולציפיות

שכל הזמן עולות ומקניטות ומציקות.

אז ניסיתי להשתחרר מהרצועה שהיא המחשבה שלי

למתוח את הגבולות שהצבתי לי

ולא נפלו עלי השמיים

המעטתי מערך הדברים שהיו לי חשובים

בדקתי לאן ייקחו אותי הרגליים

חישבתי מחדש מסלול והבנתי

שהכביש שלי עוד לא סלול.

יש זמן לשנות

להחליט איפה לפנות

ולמצוא את הדרך הנכונה

שתביא לנחמה

ואולי לאושר

שכל האנשים מגדירים אותו אחרת

ועדיין מרגישים תמיד באיזה שהוא חוסר

אז אני אומרת

צריך להגדיר אחרת

לא ייפלו עלינו השמיים

נצא קצת מהסרט.

אך באותו יום ארור של הטיול נפלו השמיים. על גלי, ועל שני, ועל רומי, ועל צור, ועל עדי, ועל מעיין, ועל יעל, ועל אילן, ועל אגם, ועל אלה זכרם לברכה. וכל כך עצוב. וכל כך חבל.

סוף דבר

38. לאור כל האמור לעיל, אני גוזר על כל אחד מהנאשמים את העונשים הבאים:

א. 7 שנות מאסר בניכוי ימי המעצר.

ב. 12 חודשי מאסר על תנאי, למשך 3 שנים מיום השחרור מן המאסר, שלא לעבור עבירה של גרימת מוות ברשלנות.

ג. 210,000 ₪ פיצויים שיחולקו באופן הבא:

פיצוי בסך של 20,000 ₪ לכל אחת ממשפחות המנוחים.

פיצוי בסך של 5,000 ₪ לרון חכים (ע.ת 42) שנחבל ופיצוי בסך של 5,000 ₪ לשרה קורץ שנחבלה (סה"כ).

הפיצויים ישולמו תוך 12 חודשים מהיום.

זכות ערעור לבית המשפט העליון תוך 45 יום.

ניתן היום, כ"ד ניסן תשפ"ה, 22 אפריל 2025, במעמד הצדדים.